

Skattemotivert internprising i flernasjonale selskaper med hovedfokus på immaterielle eiendeler

En case-studie av Accenture

Ane Strømstad Evensen og Elizabeth Evje Hundseid

Veileder: Petter Bjerksund

Masterutredning i Finansiell Økonomi

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntar for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Sammendrag

Fremveksten av flernasjonale selskaper og graden av konserninterne transaksjoner har gjort internprising til et av de viktigste internasjonale skattespørsmålene. Flernasjonale selskaper sin bruk av skatteparadisselskaper forsterker utfordringene til skattemotivert internprising. Skatteparadiser bidrar til informasjonsasymmetri mellom skattyter og skattemyndighetene noe som svekker mulighetene for å kontrollere internprisingspraksisen til flernasjonale selskaper. Tidligere forskning finner klare indikasjoner på at overskuddsflytting finner sted over landegrensene og flernasjonale selskaper med store verdier i immaterielle eiendeler har sterkere insentiver til skattemotivert internprising.

I case-studien av konsulentselskapet Accenture er det avdekket en kompleks organisasjonsstruktur med en utstrakt bruk av skatteparadisselskaper. Skatteparadisselskapene hemmer innsynsmulighetene og bidrar til at konsernets organisasjonsstruktur bærer preg av å være lite transparent. Det er avdekket en sveitsisk filial under internbanken i Luxembourg og det er flere indikasjoner som tilsier at denne strategien er skattemessig motivert. Konsernets datterselskaper gjeldsfinansieres gjennom den sveitsiske filialen og grunnet lave skattesatser på renteinntekter i Sveits og skatteavtaler i Luxembourg bidrar det til å redusere konsernets skattebetaling. Internbanken var i tillegg et sentralt mellomledd i transaksjonen av konsernets immaterielle eiendeler fra Sveits til Irland. Det er flere indikasjoner som tilsier at konsernet utnytter svakheter i skattelovgivningen og lekkede konfidensielle dokumenter publisert av ICIJ synliggjorde at internbanken endte opp med en skattefri gevinst på \$5,8 milliarder. En tidligere skattetvist mellom Accenture og norske skattemyndigheter belyser mange av de problemene som er knyttet til prising av immaterielle eiendeler. Det er imidlertid ikke funnet indikasjoner som tilsier at konsernet utnytter denne usikkerheten til skattemotivert internprising, men sentraliseringen av de immaterielle eiendelene i Irland gir skattemessig gunstig behandling av royaltyinntekter.

Det er bred enighet i at det trengs reguleringer som er tilpasset dagens internasjonale utvikling. Innsatsen mot urimelig skatteplanlegging er på politisk dagsorden og tiltak mot overskuddsflytting blir diskutert både nasjonalt og internasjonalt. Internasjonalt samarbeid har fått økt betydning og de siste årene har det skjedd store fremskritt i kampen mot urimelig skatteplanlegging. Internasjonalt går utviklingen i retning av automatisk informasjonsutveksling og det er blitt forhandlet med flere skatteparadiser som har resultert i en økt vilje til å samarbeide med skattemyndigheter. I lys av tiltakene som er rettet mot internprising av immaterielle eiendeler, er det sannsynlig at internprisingspraksisen vil få betydelig virkning på flernasjonale selskaper med store verdier i immaterielle eiendeler. På

bakgrunn av iverksettelsen av verdensomspennende avtaler og press fra organisasjoner og skattemyndigheter er det grunn til tro at flernasjonale selskaper vil ha mindre muligheter til overskuddsflytting i årene som kommer.

Forord

Denne utredningen er et resultat av det selvstendige, skriftlige arbeidet på masterstudiet ved Norges Handelshøyskole. Utredningen er skrevet innenfor hovedprofilen finansiell økonomi og er en del av stipendordningen i skatteøkonomi av NHH (NoCet), Samfunns- og Næringslivsforskning (SNF) og Skatteetaten.

Valg av tema er basert på aktualitet, læringsutbytte og faglig interesse. Den faglige interessen for skatteplanlegging ble utviklet ved deltakelse i kursene Personlig Økonomi og Taxes and Business Strategy, hvor Guttorm Schjelderup og Dirk Schindler formidlet en grunnleggende forståelse og reelle problemstillinger knyttet til skatteplanlegging. Formålet med utredningen er å bidra til å gi større innsikt innen skatteplanlegging og belyse dagens utfordringer knyttet til internprising. Arbeidet med utregningen har vært utfordrende, lærerikt og spennende.

Vi vil benytte anledningen til å takke vår veileder, Petter Bjærksund, for konstruktive tilbakemeldinger og gode diskusjoner. Vi vil også rekke en stor takk til Skatt Vest for faglige innspill og gode råd.

Bergen 17. Desember 2015

Ane Strømstad Evensen

Elizabeth Eyje Hundseid

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord.....	4
Innholdsfortegnelse	5
1. Innledning	8
2. Flernasjonale selskaper.....	9
3. Internasjonal skatterett	10
3.1 Formula Apportionment og Separat Accounting	10
3.2 Dobbelbetskatning.....	11
3.3 OECDs retningslinjer for internprising	11
3.4 Norsk internasjonal skatterett.....	12
3.5 Hvor går skillet mellom lovlig og ulovlig skatteplanlegging?	13
4. Metoder for overskuddsflytting	15
4.1 Tynn kapitalisering.....	15
4.2 Skattemotivert prising ved interne transaksjoner	15
4.3 Skattemotivert prising av immaterielle eiendeler.....	18
5. Internprisingsmetoder	20
5.1 Tradisjonelle transaksjonsmetoder.....	20
5.1.1 Sammenlignbar ukontrollert pris-metoden.....	20
5.1.2 Videresalgsprismetoden	21
5.1.3 Kost-pluss-metoden.....	21
5.2 Transaksjonsoverskuddsmetoder	22
5.2.1 Overskuddsdelingsmetoden.....	22
5.2.2 Transaksjonsbasert nettomargin-metoden	23
5.3 Oppsummering	23
6. Bruk av skatteparadisselskaper	25
6.1 Eksempler på skatteparadiser	26
6.1.1 Sveits	26
6.1.2 Luxembourg	27
6.1.3 Irland	27
7. Tidligere forskning	29
7.1 Internprising	29
7.1.1 Direkte metode	29

7.1.2	Indirekte metode.....	29
7.1.3	Norske studier	31
7.2	Immaterielle eiendeler.....	31
8.	Case-studie: Accenture	34
8.1	Innledning.....	34
9.	Accenture internasjonalt	36
9.1	Om Accenture	36
9.2	Organisasjonsstruktur	36
9.2.1	Omstrukturering av morselskapet	37
9.2.2	Accenture International SARL	39
9.2.3	Overføring av rettigheter til immaterielle eiendeler	42
9.3	Total skattebetaling i Accenture.....	45
9.4	Internprising	46
9.4.1	Indirekte analyse av profittmarginer	47
9.4.2	Royalty	49
9.5	Kapittelkonklusjon	51
10.	Accenture Norge	52
10.1	Om Accenture Norge.....	52
10.2	Organisasjonsstruktur	52
10.3	Internprising	54
10.3.1	Kostnadsanalyse	54
10.3.2	Inntektsanalyse	57
10.3.3	Profittmarginer	58
10.3.4	Royalty	60
10.4	Kapittelkonklusjon	63
11.	Reguleringer mot urimelig skatteplanlegging	65
11.1	Innledning.....	65
11.2	Informasjonsutvekslingsavtaler	66
11.2.1	Informasjonsutveksling på forespørsel.....	66
11.2.2	Foreign Account Tax Compliance Act.....	67
11.2.3	Automatisk informasjonsutveksling.....	68
11.2.4	Land-for-land-rapportering	68
11.3	Reguleringer knyttet til internprising.....	69
11.3.1	OECDs retningslinjer for internprising	69
11.3.2	Base Erosion and Profit Shifting	70
11.3.3	Alternativer til armlengdeprinsippet	71
11.4	Sikring av det norske skattefundamentet.....	72
11.5	Press fra organisasjoner og skattemyndigheter	73

11.6	Kapittelkonklusjon	74
12.	Konklusjon	75
13.	Vedlegg	77
	Litteraturliste	79

1. Innledning

Fremveksten av flernasjonale selskaper og graden av konserninterne transaksjoner har gjort internprising til et av de viktigste internasjonale skattespørsmålene. Den internasjonale utviklingen skaper utfordringer for selskapsbeskatningen og flernasjonale selskaper har muligheter til å utnytte svakheter i dagens skattelovgivning. Tidligere forskning har funnet indikasjoner på at flernasjonale selskaper har et skattepliktig overskudd som ikke samsvarer med deres reelle verdiskapning. Flernasjonale selskaper som Microsoft, IKEA og Coca-Cola har blitt kritisert i medieoppslag for sine lave skattebetalinger. I økende grad diskuteres det hvordan nasjonal og internasjonal skattelovgivning skal tilpasses for å sikre lands skattefundamenter og motvirke overskuddsflytting.

Utredningen er utarbeidet slik at det først vil bli presentert grunnleggende teori. Teorien omhandler flernasjonale selskaper, bruk av skatteparadisselskaper og muligheter for skattemotivert internprising. Det kan blant annet være utfordrende å finne riktig internpris av immaterielle eiendeler. Denne usikkerheten kan flernasjonale selskaper utnytte til overskuddsflytting. Mulighetene flernasjonale selskaper har til skattemotivert internprising vil bli belyst gjennom en case-studie av konsulentselskapet Accenture. Case-studien vil begynne med å kartlegge organisasjonsstrukturen for å få et helhetlig perspektiv på konsernets virksomhet og mulighetene for urimelig skatteplanlegging. Det som er interessant er at Accenture har tidligere vært i en skattetvist med norske skattemyndigheter som omhandlet konsernets internprisingspraksis og lisensiering av immaterielle eiendeler. Det skal vies oppmerksomhet til konsernets virksomhet i Norge, da det er ønskelig å se hvordan skatteplanlegging kan påvirke det norske skattefundamentet. Avslutningsvis blir det redegjort for reguleringer som vil påvirke mulighetene flernasjonale selskaper har til å drive med urimelig skatteplanlegging i fremtiden.

2. Flernasjonale selskaper

I lys av den internasjonale utviklingen har fremveksten av flernasjonale selskaper fått en økt betydning. Et flernasjonalt selskap defineres som et selskap med datterselskaper i to eller flere land. Et datterselskap er et selskap som er eid 50 % eller mer av et annet selskap, kalt morselskapet. Flernasjonalt selskaper anser konsernet som én økonomisk enhet. Skattemyndigheter anser imidlertid hvert enkelt datterselskap i konsernet som selvstendige og separate skattesubjekter. Dette innebærer at datterselskaper vil være tilknyttet ulike lands skattelovgivning og skattesatser. Flernasjonale selskaper vil ønske å etablere en organisasjonsstruktur som gir konsernet lavest mulig skattebyrde. Fra internasjonalt hold har dette medført stor debatt og det har blitt avslørt at mange flernasjonale selskaper knapt betaler skatt.¹

Flernasjonale selskapers rolle i den internasjonale handelen har økt. Selv om økt mobilitet er positivt for verdiskapningen, utgjør skattetilpasning over landegrensene en utfordring for beskatningen av flernasjonale selskaper. Den internasjonale utviklingen har ført til at myndigheter og organisasjoner jobber for å redusere uønsket tilpasning over landegrensene. OECD utarbeidet retningslinjer for flernasjonale selskaper i 2000. Retningslinjene er anbefalinger for ansvarlig forretningsførsel i samsvar med gjeldende lover, men kan ikke håndheves rettslig. Formålet til retningslinjene er å skape et styrket tillitsforhold mellom selskapene og samfunnet, samtidig som det er en oppfordring til flernasjonale selskaper om å opptre innenfor samfunnets beste interesser.²

---

¹ Hentet fra «Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi» (Regjeringen, 2014)

² Hentet fra «OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper» (Regjeringen, 2000)

3. Internasjonal skatterett

Flernasjonale selskaper opererer i mange land og vil være bunden til ulike lands skattesystemer. Dette åpner imidlertid for smutthull i skattelovgivningen som flernasjonale selskaper kan utnytte. OECD arbeider aktivt for å skape et internasjonalt skattesystem, hvorav formålet er å unngå dobbeltbeskatning, men også å hindre skatteunndragelse. Dette kapittelet skal ta for seg de ulike skattereguleringene som finnes for flernasjonale selskaper.

3.1 Formula Apportionment og Separat Accounting

Det kan skilles mellom to ulike beskatningsmetoder for flernasjonale selskaper. Disse er formula apportionment (FA) og separat accounting (SA). Hovedforskjellen på metodene er at FA-metoden baserer seg på rapportert aktivitet mens SA-metoden baserer seg på rapportert inntekt.

FA-metoden innebærer at rapportert aktivitet blir fordelt på konsernets nærstående selskaper. Dette gjøres ved hjelp av en omfordelingsformel som er basert på den relative kapitalbeholdningen, lønnskostnader, kostnader og omsetning. Den tildelte andelen kan deretter skattlegges etter den representative skattesatsen i landene de nærstående selskapene er lokalisert. Metoden er utbredt i både USA og Canada. Det har blitt argumentert at FA-metoden kan være en mer effektiv metode enn SA-metoden for å løse problemene knyttet til internprising. Metodens tilhengere argumenterer for lave administrasjonskostnader og en bedre fordeling basert på enhetenes bidrag til overskuddet. Kritikere hevder at det vil være en umulighet å komme til felles internasjonal enighet rundt beregning av omfordelingsformelen.

SA-metoden innebærer at hvert enkelt selskap innenfor et flernasjonalt selskap blir sett på som en selvstendig og separat enhet. Metoden anses for å gi et rettferdig beskatningsgrunnlag, i tillegg til at risikoen for dobbeltbeskatning minimeres. Beskatningsretten på rapportert inntekt i SA-metoden kan deles inn i bostedsprinsippet og kildeprinsippet. Førstnevnte innebærer at selskaper er skattepliktige der hvor de er hjemmehørende, uavhengig av hvor i verden inntekten er opptjent. Kildeprinsippet er

derimot uavhengig av hvor selskaper er hjemmehørende, og innebærer at selskaper er skattepliktig der hvor inntekten er opptjent.³

3.2 Dobbeltbeskatning

En konsekvens av at noen land benytter bostedsprinsippet mens andre benytter kildeprinsippet er at det kan oppstå dobbeltbeskatning. Dobbeltbeskatning blir av Skatteetaten definert som en situasjon der *”en skattyter ilegges sammenlignbare skatter på samme inntekt eller samme formue i to (eller flere) land for samme inntektsperiode”*.⁴ Dobbeltbeskatning er uheldig fordi det hemmer handel og investeringer over landegrensene. Det er bred enighet i at dobbeltbeskatning er noe som bør unngås. Nasjonalt forebygges dobbeltbeskatning ved enkeltes lands interne lovgivning og internasjonalt forebygges det gjennom skatteavtaler mellom to eller flere land.⁵

OECDs mønsteravtale er en frivillig avtale som skal hindre dobbeltbeskatning og uenigheter mellom medlemslandene. Mønsteravtalen skal danne rammer for beskatningsspørsmål og på denne måten bidra til å fremme den internasjonale handelen. I mønsteravtalen blir unntaksmetoden og kreditmetoden anbefalt for å unngå dobbeltbeskatning. Unntaksmetoden innebærer at inntekten kun skal beskattes i ett av landene. Kreditmetoden innebærer at begge land kan beskatte inntekten, men skattyteren kan kreve fradrag for skatt betaling i utlandet.⁶

3.3 OECDs retningslinjer for internprising⁷

OECD har utarbeidet retningslinjer for internprising for flernasjonale selskaper og skattemyndigheter. Retningslinjene bygger på SA-metoden som innebærer at hvert enkelt selskap i det flernasjonale konsernet er selvstendige skattesubjekter. Det legges til grunn at pris og vilkår på konserninterne transaksjoner skal bestemmes på samme måte som i transaksjoner mellom uavhengige parter. Denne bestemmelsen er den internasjonale internprisingsstandard for beskatningsformål og kalles armlengdeprinsippet. I OECDs mønsteravtale artikkel 9 nr. 1 og skatteloven §13-1 defineres armlengdeprinsippet. Armlengdeprinsippet krever at forhold som påvirker den kontrollerte transaksjonen er sammenlignbare med den ukontrollerte transaksjonen. Kontrollerte transaksjoner innebærer

³ Hentet fra «Retningslinjer for internprising for flernasjonale foretak og skattemyndigheter» (OECD, 2001)

⁴ Hentet fra «Utland – unngåelse av dobbeltbeskatning» (Skatteetaten, 2015a)

⁵ Hentet fra artikkel «Dobbeltbeskatning av lønnsinntekt» (Deloitte, 2015a)

⁶ Hentet fra «Innstilling fra finanskomiteen om nye regler om fradrag i norsk skatt for skatt betaling i utlandet» (Regjeringen, 1996)

⁷ Hentet fra «OECDs retningslinjer for internprising» (Finanskomiteen, 2007)

salg av varer og tjenester mellom to nærstående parter, mens ukontrollerte transaksjoner innebærer salg av varer og tjenester mellom to uavhengige parter. Den ukontrollerte transaksjon er sammenlignbar med den kontrollerte transaksjonen dersom ingen av forskjellene mellom transaksjonene, uten presise justeringer, påvirker prisen.

Formålet bak armlengdeprinsippet er å unngå at det oppstår skattefordeler eller skatteulempen. Ved å bruke markedsmessige vilkår vil konkurransevriddinger mellom selskaper som har et interessefellesskap og selskaper som opptrer uavhengig i markedet reduseres. I tilfeller der det foreligger sammenlignbare transaksjoner er armlengdeprinsippet svært anvendelig. I andre tilfeller er armlengdeprinsippet utfordrende å anvende fordi det kan det være vanskelig å finne sammenlignbare transaksjoner gjennomført av uavhengige parter. Dette problemet er spesielt gjeldende i transaksjoner som omfatter tjenester og immaterielle eiendeler.

Retningslinjene er ikke rettslig bindende, men OECDs skattekomité oppfordrer på det sterkeste at retningslinjene følges for å avverge ressurskrevende skattetvister mellom flernasjonale selskaper og skattemyndighetene. Retningslinjene tar opp de sentrale problemstillingene som kan oppstå i forbindelse med internprising og ulike internprisingsmetodene som kan benyttes til fastsettelse av armlengdeprinsippet. Internprisingsmetodene vil bli redegjort for i kapittel 5.

3.4 Norsk internasjonal skatterett

Norge anses å være et høyskatteland og den formelle skattesatsen er 27 %. Alminnelig skatteplikt til Norge forutsetter at selskapet er skattemessig hjemmehørende i Norge jf. skatteloven §2-2, 1. ledd. Hvilke selskaper som anses for hjemmehørende i Norge er ikke regulert i skatteloven og det er ikke entydig avgjørende hvor selskapet er registrert eller stiftet. Dette betyr at selskaper som er stiftet i Norge kan anses å ikke være hjemmehørende her, og motsatt, at et selskap som er stiftet i utlandet kan etter omstendigheten anses hjemmehørende i Norge.⁸

Fritaksmetoden ble innført i 2004 og skal bidra til å hindre dobbeltbeskatning. Fritaksmetoden innebærer at gevinst og utbytte mellom selskapsaksjonærer i EØS-området er fritatt for beskatning, jf. skatteloven §2-38. Tilsvarende gis det ikke fradrag for eventuelle

---

⁸ Hentet fra «Norsk internasjonal skatterett» (Naas et al., 2011)

tap.⁹ For inntekter fra selskaper hjemmehørende i lavskatteland i EØS-området, er det et krav at selskapet må være etablert og drive økonomisk virksomhet for at fritaksmetoden skal være gjeldende. Fritaksmetoden spiller blant annet en rolle for valg av organisasjonsstruktur. Siden salgsgevinst ved aksjer er skattefri i henhold til fritaksmetoden er det mer interessant å selge aksjer enn å selge selve virksomheten.

Royaltybetalinger er i utgangspunktet kostnader som er skattemessige fradragsberettiget i Norge, jf. skatteloven §6-1, forutsatt at tilstrekkelig næringstilknytning foreligger. Det er ikke hjemmel i skatteloven for å ilegge norsk kildeskatt på royalty- og rentebetalinger slik det er for utbetaling av utbytte til utenlandske aksjonærer, jf. skatteloven §§ 2-3, 1. ledd bokstav c og 10-13.¹⁰

Overskuddsflytting ut av Norge er en utfordring for selskapsbeskatningen. I 2007 innførte Stortinget oppgave- og dokumentasjonsplikt for selskaper hjemmehørende i Norge. Bestemmelsene om oppgave- og dokumentasjonsplikt fremgår av ligningsloven §4-12, og gjelder hovedsakelig flernasjonale selskaper. Finansdepartementet viser til at *”oppgaveplikten skal sikre at ligningsmyndighetene kan vurdere hvilke selskapers internprisforhold som bør undersøkes nærmere”*. Oppgaveplikten skal bidra til å vanskeliggjøre skattemotivert internprising mens dokumentasjonsplikten skal bidra til å kontrollere at internprisingspraksisen samsvarer med armlengdeprinsippet. Både oppgave- og dokumentasjonsplikten er med på å gi norske skattemyndigheter et bedre vurderingsgrunnlag for internprising.¹¹

3.5 Hvor går skillet mellom lovlig og ulovlig skatteplanlegging?

Begrepene skatteplanlegging, skatteunngåelse og skatteunndragelse blir ofte brukt i sammenheng med flernasjonale selskaper og beskatning. Skatteplanlegging kan i enkelte tilfeller gjøre at flernasjonale selskaper kommer i en gunstigere posisjon enn om bare ett lands skattesystem hadde vært involvert. Dette er mulig ettersom flernasjonale selskaper kan utnytte smutthull i ulike lands skattelovgivning. Det er ikke uvanlig at et flernasjonalt selskap vil etablere en organisasjonsstruktur som gir lavest mulig skattebelastning. Skatteplanlegging er ikke ulovlig så lenge det er innenfor lovens rammer. La oss si at en norsk statsborger oppretter et anonymt selskap på Bermuda som igjen eier en bankkonto i Luxembourg. Dette er ikke ulovlig og lovbruddet oppstår først dersom formålet er å unndra

⁹ Teori fra «Fritaksmetoden» (Skatteetaten, 2015b)

¹⁰ Hentet fra «Norsk internasjonal skatterett» (Naas et al., 2011)

¹¹ Teori fra «Nye regler om internprising» (Finansdepartementet, 2007a)

skatt fra norske skattemyndigheter. En slik form for skatteplanlegging er attraktivt ettersom det kan være vanskelig å bli beskyldt for å ha gjort noe ulovlig. Det bør imidlertid understrekes at det eksisterer en skille mellom lovlig skatteplanlegging og skatteunndragelse. Skatteunndragelse er ulovlig og innebærer at selskaper betaler for lite eller ingen skatt. Den vanligste formen for skatteunndragelse er å oppgi feil informasjon til skattemyndighetene eller skjule informasjon.¹²

---

¹² Hentet fra «*Norsk internasjonal skatterett*» (Naas et al., 2011)

4. Metoder for overskuddsflytting

Det finnes klare indikasjoner på at overskuddsflytting finner sted over landegrensene. Flernasjonale selskaper som har en stor andel av konserninterne transaksjoner kan utnytte dette til å redusere konsernets totale skattebelastning. Overskuddsflytting gir en uheldig konkurransevidning ettersom flernasjonale selskaper har tilpasningsmuligheter som nasjonale selskaper ikke kan benytte. I fortsettelsen skal det vies mest oppmerksomhet til overskuddsflytting gjennom skattemotiverte internpriser, men det vil også bli nevnt hvordan flernasjonale selskaper kan flytte overskudd gjennom rentefradrag.

4.1 Tynn kapitalisering

Tynn kapitalisering er en skatteminimerende strategi, som innebærer å finansiere datterselskaper i høyskatteland med intern gjeld. Det er konsernets internbank som finansierer datterselskapene. Siden gjeldsrenter er fradragsberettiget, reduseres det skattbare overskuddet i høyskattelandet. Motsvarende kanaliseres renteinntekter til internbanken. Verdien av en slik gjeldsflytting maksimeres dersom internbanken er lokalisert i et lavskatteland. På denne måten vil tynn kapitalisering bidra til å påvirke hvor overskuddet skattlegges slik at konsernets totale skattebelastning reduseres.¹³

4.2 Skattemotivert prising ved interne transaksjoner

Insentivene til overskuddsflytting gjennom skattemotiverte internpriser avhenger av forskjeller i skattesatser mellom land. Internprising omfatter prising av transaksjoner mellom nærstående selskaper og er av stor betydning for å sikre riktig beskatning. Dersom internprisen ikke samsvarer med armlengdeprinsippet vil det få rettslige konsekvenser.¹⁴

I fortsettelsen skal det tas utgangspunkt i en modell utredet av Schjelderup (2013). Formålet er å demonstrere hvordan forskjeller i skattesatser mellom land gir insentiver til skattemotiverte internpriser. Den første modellen demonstrerer internprisen mellom nærstående selskaper dersom det ikke eksisterer skatt. Mens den andre modellen viser den optimale internprisen dersom det ikke foreligger restriksjoner. Avslutningsvis vil det

---

¹³ Teori fra «*Flernasjonale selskaper og skatteplanlegging*» (Schjelderup, 2015)

¹⁴ Hentet fra «*Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*» (Regjeringen, 2014)

diskuteres hvordan internprisen blir påvirket når det foreligger restriksjoner og rettslige konsekvenser ved å bryte armlengdeprinsippet.

La oss anta at selskap A og B er heleide datterselskaper av et flernasjonalt selskap, hvorav selskap A er lokalisert i land A mens selskap B er lokalisert i land B. Begge selskapene har monopolmakt i sine markeder. For å unngå arbitrasjemuligheter, er en videre forutsetning at det flernasjonale selskapet er i stand til å utøve systematisk prisdiskriminering mellom de to markedene.

Selskap A produserer godene Q_A og Q_B , hvorav Q_A selges i land A, mens Q_B eksporteres til selskap B. Selskap A har dermed en salgsenhet og en produksjonsenhet. Salgsinntekten er gitt ved $R_i(Q_i) = P_i(Q_i)Q_i$, hvor $i = A, B$. Produksjonskostnadene som selskap A pådrar seg er gitt ved $C(Q_A + Q_B)$. Selskap B har derimot ingen kostnader knyttet til produksjon av varer, med unntak av importkostnader. For å forenkle modellen antas det at det ikke eksisterer avgifter eller toll knyttet til import.

Profitten mellom de to selskapene kan vises ved hjelp av to ligninger:

$$\pi_A = R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + pQ_B$$

$$\pi_B = R_B(Q_B) - pQ_B$$

Som en følge av at gode Q_B blir eksportert til land B, må selskap B betale en internpris p til selskap A. pQ_B er en inntekt for selskap A, mens det derimot representerer en kostnad for selskap B. Det siste leddet i ligningene ovenfor presiserer at det har skjedd en transaksjon mellom to nærstående parter.

Den samlede profitten til det flernasjonale selskapet finnes ved å summere profitten i selskap A og B:

$$\pi = \pi_A + \pi_B$$

$$\pi = R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + pQ_B + R_B(Q_B) - pQ_B$$

Uten skattlegging vil ikke forskjeller i skattesatser ha noe å si, og kostnadene og inntektene knyttet til internpristransaksjonen vil dermed blir nullet ut. Profitten vil dermed se slik ut:

$$\pi = R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + R_B(Q_B)$$

Når skatt ikke eksisterer har internprisen ingen betydning for flernasjonale selskaper.

I neste tilfelle skal det tas hensyn til at profitten i de to nærstående selskapene blir skattlagt, hvorav skattesatsen i land A er t_A , mens skattesatsen i land B er t_B .

$$\pi_A = (1 - t_A)[R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + pQ_B]$$

$$\pi_B = (1 - t_B)[R_B(Q_B) - pQ_B]$$

Videre antas det at $t_A < t_B$. Dette innebærer at land A er et lavskatteland, mens land B er et høyskatteland. Profitten til det flernasjonale selskapet blir i dette tilfellet:

$$\pi = (1 - t_A)\pi_A + (1 - t_B)\pi_B$$

$$\pi = (1 - t_A)[R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + pQ_B] + (1 - t_B)[R_B(Q_B) - pQ_B]$$

Videre finnes førsteordensbetingelsen ved å derivere ligningen med hensyn på internpris p :

$$\frac{\partial \pi}{\partial p} = (1 - t_A)Q_B - (1 - t_B)Q_B = Q_B(t_A - t_B)$$

Valget av internpris settes for å maksimere profitten til det flernasjonale selskapet. Dersom skattesatsen i land A og land B hadde vært like, dvs. $t_A = t_B$, ville førsteordensbetingelsen vært lik null, $\frac{\partial \pi}{\partial p} = 0$. Siden insentivene til overskuddsflytting avhenger av forskjeller i skattesatser mellom land, vil den optimale internprisen være $p^* = 0$ siden $t_A = t_B$.

I dette tilfellet, der $t_A < t_B$, er førsteordensbetingelsen positiv slik at $\frac{\partial \pi}{\partial p} > 0$. Dette innebærer at det flernasjonale selskapet vil ha insentiver til overskuddsflytting fra høyskattelandet (land B) til lavskattelandet (land A). For å kunne flytte profitt, må det settes en høy internpris på gode Q_B . En høy internpris vil redusere skattbart overskudd i høyskattelandet. Dette vil bidra til å maksimere profitten til det flernasjonale selskapet ettersom profitten nå skattlegges i lavskattelandet.

Maksimeringsproblemet kan deles opp i to trinn. Det første trinnet er å finne den optimale internprisen p^* . Videre settes p^* inn i profittfunksjonen, π , for å deretter maksimere Q_A og Q_B for å finne optimal kvantum i hvert enkelt land.

Tidligere er det forklart at internprisen må være såpass høy at skattbart overskudd i land B reduseres. Siden det ikke er restriksjoner på valg av internpris i denne modellen, vil den optimale internprisen være så høy at profitten i land B blir lik null:

$$\pi_B = (1 - t_B)[R_B(Q_B) - pQ_B] = 0$$

Videre blir den optimale internprisen lik:

$$p^* = \frac{R_B(Q_B)}{Q_B}$$

Nå som den optimale internprisener funnet, er neste steg å sette p^* inn i profittfunksjonen π :

$$\pi = (1 - t_A)\pi_A + (1 - t_B)0$$

$$\pi = (1 - t_A)[R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + p^*Q_B] + 0$$

$$\pi = (1 - t_A)[R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + \frac{R_B(Q_B)}{Q_B}Q_B]$$

$$\pi = (1 - t_A)[R_A(Q_A) - C(Q_A + Q_B) + R_BQ_B]$$

Dette gir tilsvarende førsteordensbetingelser for selskap A og B:

$$\frac{\partial \pi}{\partial Q_i} = 0 \rightarrow \frac{\partial R_i}{\partial Q_i} = \frac{\partial C}{\partial Q_i} \quad i = A, B$$

Når det ikke foreligger restriksjoner kan flernasjonale selskaper sette internprisen så høy at hele overskuddet overføres til lavskattelandet. Dette innebærer at produksjonen ikke påvirkes av internprisen og marginalinntekt tilsvarer marginalkostnad i begge land (dvs. atferden til en monopolist).

Generelt er det slik at det foreligger restriksjoner som begrenser muligheten flernasjonale selskaper har til overskuddsflytting. Dersom internprisen ikke er i samsvar med den prisen som uavhengige parter ville blitt enige om, kan skattemyndighetene oppdage det og det vil få rettslige konsekvenser for selskapet. Det blir dermed en avveining mellom sparte skatteinnbetalinger mot mulige kostnader for å bli oppdaget.

4.3 Skattemotivert prising av immaterielle eiendeler

Flernasjonale selskaper har en tendens til å splitte opp sin verdiskapningskjede og lokalisere eiendomsretten til immaterielle eiendeler i land som har en skattemessig gunstig behandling av immaterielle eiendeler. Immaterielle eiendeler omfatter alle ikke-fysiske gjenstander og eksempler er varemerker, patenter, velutviklet teknologi og spesialisert kunnskap.¹⁵

---

¹⁵ Hentet fra «Retningslinjer for internprising for flernasjonale foretak og skattemyndigheter» (OECD, 2001)

Internprisingsspørsmålet oppstår først når immaterielle eiendeler skal overføres til en ny eier eller lisensieres til nærstående selskaper. Ved en konsernintern transaksjon skal immaterielle eiendeler prises i samsvar med armlengdeprinsippet. Det er den rettmessige eieren som vil motta royalty for lisensiering eller salg av de immaterielle eiendelene. Det er den tilgjengelige informasjonen på transaksjonstidspunktet som skal danne grunnlag for riktig internpris. Det kan imidlertid være utfordrende å anvende armlengdeprinsippet ettersom det er vanskelig å finne sammenlignbare transaksjoner mellom uavhengige parter. I tillegg er det ofte vanskelig å fastslå verdien på transaksjonstidspunktet fordi det er uvisst hvilke inntekter disse eiendelene vil generere. Retningslinjene ved bruk av armlengdeprinsippet i tilknytning til immaterielle eiendeler er preget av diffuse og til dels uavklarte problemstillinger. Erfaringen internasjonalt tilsier at flernasjonale selskaper har en tendens til å utnytte dette usikkerheten til overskuddsflytting.¹⁶

---

¹⁶ Hentet fra «*Norsk internasjonal skatterett*» (Naas et al., 2011)

5. Internprisingsmetoder

OECDs retningslinjer for internprising anbefaler ulike internprisingsmetoder for å anvende armlengdeprinsippet. I fortsettelsen redegjøres det for tre tradisjonelle transaksjonsmetoder og to transaksjonsoverskuddsmetoder. Det vil også bli nevnt ulike problemstillinger som kan oppstå ved bruk av metodene i relasjon til immaterielle eiendeler.

5.1 Tradisjonelle transaksjonsmetoder¹⁷

Den mest direkte metoden for å finne ut om den kontrollerte transaksjonen overholder armlengdeprinsippet er å sammenligne sammenlignbare transaksjoner gjennomført av uavhengige parter. Det kan imidlertid oppstå transaksjoner der det er utfordrende å anvende armlengdeprinsippet ettersom det er vanskelig å finne sammenlignbare transaksjoner mellom uavhengige parter. Det kan derfor være nødvendig å sammenligne med mindre direkte indikatorer. De direkte og indirekte tilnærmingene gjenspeiles i de tradisjonelle transaksjonsmetodene beskrevet nedenfor.

5.1.1 Sammenlignbar ukontrollert pris-metoden

Sammenlignbar ukontrollert pris-metoden (SUP-metoden) anvendes ofte ved kjøp og salg av varer og tjenester. Egenskapene til varen eller tjenesten vil være avgjørende for armlengdeprisen, og metoden stiller strenge krav til sammenlignbarhet og produktlikhet. For at metoden skal kunne brukes må det finnes en ”*sammenlignbar ukontrollert transaksjon under sammenlignbare omstendigheter*”. Armlengdeprisen settes ved sammenligning av den ukontrollerte transaksjonen og den kontrollerte transaksjonen foretatt av de nærstående selskapene. SUP-metoden blir sett på som den mest presise og pålitelige metoden dersom den sammenlignbare ukontrollerte transaksjonen er tilstrekkelig sammenlignbar. SUP-metoden krever at det ikke finnes noen vesentlige forskjeller mellom transaksjonene eller selskapene som kan påvirke prisen i det åpne markedet. Dersom det eksisterer forskjeller, må disse kunne elimineres ved en prisjustering.

Immaterielle eiendeler har en særegenhet og det kan være utfordrende å finne sammenlignbare ukontrollerte sammenligninger. Metoden er derfor ikke så aktuell ved prisfastsetting av immaterielle eiendeler. Det er likevel mulig å benytte seg av SUP-metoden

---

¹⁷ Teori fra kapittel 2 og 6 «Retningslinjer for internprising for flernasjonale foretak og skattemyndigheter» (OECD, 2001)

dersom gjeldene part har hatt sammenlignbare transaksjoner under sammenlignbare omstendigheter til uavhengige parter.

5.1.2 Videresalgsmetoden

Videresalgsmetoden tar utgangspunkt i bruttomarginen til en sammenlignbar transaksjon mellom uavhengige parter under sammenlignbare forhold. Ved bruk av videresalgsmetoden utgjør armlengdeprisen den prisen som et produkt kjøpt fra et nærstående selskap ville blitt videresolgt for til et uavhengig selskap. Denne prisen blir deretter redusert med en passende bruttomargin og med justeringer basert på andre kostnader som er forbundet ved kjøp av produktet. Dette er en indirekte prisingsmetode med gransking av bruttomarginen til kjøperen i transaksjonen.

Videresalgsmetoden er mindre sensitiv overfor produktforskjeller enn SUP-metoden. Dette kommer av at metoden sammenligner bruttomarginer og ikke ferdig salgspris. Ved prisfastsetting av immaterielle eiendeler kan verdien til eiendelen bli undervurdert når den blir sammenlignet med en ukontrollert transaksjon uten tilstrekkelig like karakteristika. Metoden kan derfor være uheldig ved vurdering av immaterielle eiendeler, og bør heller brukes der videreforhandleren ikke i vesentlig grad øker verdien av produktet.

5.1.3 Kost-pluss-metoden

Kost-pluss-metoden baserer seg på kostnadene en leverandør pådrar seg i en kontrollert transaksjon. Et passende fortjenestepåslag tillegges kostnaden, kalkulert ut fra blant annet eiendelens karakteristika og markedsforhold. Summen av kostnadene og fortjenestepåslaget utgjør armlengdespris i den kontrollerte transaksjonen.¹⁸

I likhet med SUP-metoden og videresalgsmetoden krever kost-pluss-metoden en sammenlignbar ukontrollert transaksjon. Som nevnt kan dette være svært vanskelig å oppdrive ved immaterielle eiendeler. Metoden vil fungere best når kostnadene er verdidrivere. For immaterielle eiendeler kan det ofte være mot sin hensikt å granske kostnader da disse ikke nødvendigvis samsvarer med eiendelens virkelige verdi, og metoden blir dermed sjeldent brukt ved prising av immaterielle eiendeler.

---

¹⁸ Hentet fra «Om lov om endringer i skattelovgivningen (internprising)» (Finansdepartementet, 2007b)

5.2 Transaksjonsoverskuddsmetoder¹⁹

På grunn av at immaterielle eiendeler er særegne i sin art, finnes det sjeldent transaksjoner mellom uavhengige parter som kan benyttes til direkte sammenligning. Transaksjonsoverskuddsmetodene finner priser ved bruk av indirekte metoder, og OECD anbefaler overskuddsdelingsmetoden og transaksjonsbasert nettomargin-metoden i tilfeller der de tradisjonelle transaksjonsmetodene ikke er hensiktsmessige. Felles for transaksjonsoverskuddsmetodene er at de gransker overskuddene fra bestemte transaksjoner mellom nærstående selskaper.

5.2.1 Overskuddsdelingsmetoden

Overskuddsdelingsmetoden fordeler et overskudd på nærstående parter som har vært involvert i en kontrollert transaksjon. Metoden består av to steg, hvor det først skal fordeles en fortjeneste basert på rutineaktiviteter mellom partene. Dette overskuddet skal være tilstrekkelig til å gi en grunnavkastning som reflekterer transaksjonen mellom partene. Grunnavkastningen vil ikke alene reflektere den avkastningen som skapes i et marked mellom uavhengige parter. Neste steg innebærer å fordele gjenværende fortjeneste. Partene skal få sin andel basert på sin deltakelse i transaksjonen og med hensyn på den risikoen vedkommende har vært utsatt for. Analyse av fakta og omstendigheter vil være avgjørende, og bidrag i form av immaterielle eiendeler må for eksempel tas hensyn til i denne delen av metoden.

Metoden ønsker å reprodusere en pris som hadde blitt satt mellom uavhengige selskaper i det frie markedet. Derfor vil grunnavkastningen reflektere laveste pris en uavhengig part kunne solgt varen for og den høyeste prisen en uavhengig kjøper ville vært villig til å betale. Det resterende overskuddet fra de to prisene, eventuelt underskuddet, skal indikere differansen mellom selgers minstepris og kjøpers maksimumspris. Ofte må det legges til grunn at sannsynlig markedspris kan ligge innenfor et intervall. Dette kalles armlengdesintervall.

Overskuddsmetoden kan brukes i transaksjoner som innehar rutinemessige elementer, hvor dette setter grunnavkastningen, og i transaksjoner som innehar mer komplekse og unike ytelser, hvor sammenligning er vanskelig. Siden metoden har en tosidig tilnærming vil den kunne gjøre det lettere å unngå at overskuddet kun fordeles til den ene part. Dette er spesielt aktuelt i situasjoner med stordriftsfordeler og immaterielle eiendeler. Ulemper med metoden

---

¹⁹ Teori fra kapittel 3 og 6 «Retningslinjer for internprising for flernasjonale foretak og skattemyndigheter» (OECD,2001)

bygger på vanskelig sammenligningsgrunnlag, og at sammenligning vil være fjernere fra den kontrollerte transaksjonen enn i tilfelle med de direkte metodene. I tillegg bruker uavhengige selskaper vanligvis ikke en overskuddsdelingsmetode i fastsettelse av pris, og måling av kostnader og inntekter vil derfor være vanskelig.

Overskuddsdelingsmetoden kan være nyttig ved salg eller lisensiering av immaterielle eiendeler. Det kan imidlertid være vanskelig for skattemyndighetene å se rimeligheten i overskuddsdelingen som har oppstått på salgstidspunktet. Utarbeidelse av prognoser for fremtidig inntekt for immaterielle eiendeler bør derfor ha vært gjort grundig mellom de to nærstående selskapene for bestemmelse av armlengdespris.

5.2.2 Transaksjonsbasert nettomargin-metoden

Transaksjonsbasert nettomargin-metoden (TNM-metoden) ligner på kost-pluss-metoden og videresalgsmetoden, men det er nettomargin og ikke bruttomargin som legger grunnlaget for armlengdeprisen. Det stilles strenge krav til sammenlignbarhet og til de justeringer som skal gjøres. Metoden ser på netto overskuddsmargin av et valgt grunnlag (som kostnader, salg og eiendeler) som selskapet realiserer i en kontrollert transaksjon og sammenligner med netto overskuddsmargin ved transaksjoner mellom to uavhengige parter.

Metoden er ikke særlig egnet for selskap med kompliserte varer og tjenester og er derfor ikke under anbefaling ved prisfastsetting av immaterielle eiendeler.²⁰

5.3 Oppsummering

De tradisjonelle transaksjonsmetodene er ansett som de mest troverdige metodene, men OECD aksepterer også bruk av overskuddsdelingsmetoden og den transaksjonsbaserte nettomarginmetoden dersom det anses som hensiktsmessig. Ingen transaksjoner er like og det må derfor velges internprisingsmetode etter skjønn.

OECD har tatt hensyn til immaterielle eiendelers særegenhet i retningslinjene for internprising. Retningslinjene bemerker at det ofte er vanskelig å evaluere transaksjoner av immaterielle eiendeler for skattemessige formål, og at det derfor er viktig å vie transaksjonene særlig oppmerksomhet. Selv om de tradisjonelle transaksjonsmetodene er ansett som de mest pålitelige metodene, vil det ofte ved immaterielle eiendeler være

---

²⁰ Hentet fra «Om lov om endringer i skattelovgivningen (internprising)» (Finansdepartementet, 2007b)

vanskelig å finne en sammenlignbar transaksjon. Overskuddsfordelingsmetoden vil ofte være mest hensiktsmessige i slike tilfeller.

6. Bruk av skatteparadisselskaper

Problemet med skattemotivert internprising blir særlig stort når flernasjonale selskaper har nærstående selskaper lokalisert i land som karakteriseres som skatteparadiser. I henhold til OECD kjennetegnes et skatteparadis ved lav eller ingen beskatning, manglende informasjonskanaler og en lovgivning som hindrer innsyn og sikrer anonymitet.²¹ I tillegg har skatteparadisene et skattesystem som skaper et skille mellom lokale og utenlandskeide selskaper, kalt ringfencing. Dette innebærer at skattelovgivningen favoriserer utenlandskeide selskaper og de registrerte selskapene har få eller ingen krav til reell virksomhet i landet.

Det finnes ulike grunner til at noen land blir skatteparadiser. En studie utført av Dharmapala og Hines (2006) konkluderte med at land med et velfungerende rettsvesen, lite korrupsjon, demokrati, politisk stabilitet og et velkvalifisert byråkrati ofte blir et skatteparadis. Skatteparadiser tiltrekker seg inntekter som skulle vært beskattet i andre land og påvirker dermed andre lands beskatningsrett. Dette fører til en skjeve fordeling av skatteinntekter mellom ulike land. Flernasjonale selskaper kan i motsetning til nasjonale selskaper benytte komplekse organisasjonsstrukturer og ta i bruk skatteparadiser for å redusere konsernets skattebelastning. Dette gjør at flernasjonale selskaper har muligheten til å få en lavere effektiv skattesats enn nasjonale selskaper. Slik atferd skaper konkurransevridninger i markedet, hemmer vekst og begrenser den samlede verdiskapningen.²²

Skadeligheten ved skatteparadiser er at innsynsmulighetene hemmes og aktiviteter kan holdes skjult for utenforstående og skattemyndighetene. Sekretesslovgivningen bidrar til å skjule eierskap, selskapets reelle aktiviteter, hvor styremøter avholdes og annen betydelig informasjon. I tillegg til skatteunndragelse, bidrar skatteparadiser til økt ustabilitet i finansmarkedet og legger til rette for å forflytte og skjule annen kriminalitet. Sekretessen forsterkes ved at det er begrenset med informasjonskanaler. Aktører med legitime krav mot selskaper lokalisert i skatteparadiser har dermed svært begrensede muligheter til å ivareta sine interesser. I tillegg opererer skatteparadiser ofte med ingen regnskapsplikt eller dokumentasjonsplikt.²³

Skatteparadisene er ikke de eneste som tillater ordninger som flernasjonale selskaper kan utnytte. Flere land har innslag av skadelige strukturer uten at de klassifiseres som skatteparadiser. Et eksempel er gjennomstrømmingsland. Utgangspunktet er at flernasjonale

---

²¹ Teori fra «*Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue*» (OECD, 1998)

²² Hentet fra «*Skatteparadis og utvikling*» (Utenriksdepartementet, 2009)

²³ Hentet fra «*Skatteparadis og utvikling*» (Utenriksdepartementet, 2009)

selskaper kan overføre utbytte skattefritt ved hjelp av et mellomliggende selskap. Nederland betegnes som et slikt gjennomstrømmingsland. Flernasjonale selskaper står dermed fritt til å overføre utbytte ut av EØS-området uten at det påløper kildeskatt. Dette medfører at kildeprinsippet undergraves.²⁴

6.1 Eksempler på skatteparadiser

Tidligere forskning har avdekket at skatteparadiser er et sentralt ledd ved overskuddsflytting. Det er kombinasjonen av lav eller ingen skattesats og sekretesselovgivning som gjør bruk av skatteparadisselskaper attraktive for flernasjonale selskaper. Skatteparadisene tiltrekker seg enorme verdier og bidrar til at organisasjonsstrukturen til flernasjonale selskaper er preget av å være lite transparent. I fortsettelsen vil noen skatteparadiser som er relevante for case-studien blir eksemplifisert.

6.1.1 Sveits²⁵

Sveits er rangert på 1. plass på Tax Justice Network sin "Hemmeligholdsindeks" over skatteparadiser og politikken har lenge støttet finansielt hemmelighold. Sveits er en av de største finanssentrene i verden og er ansett for å være et knutepunkt for finansielle aktiviteter. Sveits utgjør omkring 5 % av det globale markedet for offshore finanstjenester, noe som gjør Sveits til en stor aktør sammenlignet med andre skatteparadiser. Verdier plassert i sveitsiske banker ble estimert til 460 % av landets BNP i 2012, hvorav omtrent halvparten er plassert i bankene Credit Suisse og UBS. Sveitsiske bankkontoer er verken utsatt for eiendomsskatter, skatt på kapitalgevinster, arveavgift eller dokumentavgift. Renteinntekter på offshore bankkontorer er også skattefrie.

Sveits er delt inn i flere delstater kalt kantoner. Hver kanton har sin egen regjering, lovgivende forsamling og skattesats. Dette innebærer at skattesatsen et selskap betaler er avhengig av hvilken kanton selskapet er registrert i. I tillegg beskattes selskaper med en flat føderal skattesats. Summen av føderale og kantonale skattesatser ligger mellom 12,32 % og 24,16 %.²⁶ Mangel på informasjonskanaler og mulighetene flernasjonale selskaper har til overskuddsflytting kan bidra til at den formelle skattesatsen ikke samsvarer med den faktiske skattebelastningen til selskapet.

---

²⁴ Teori fra «*Flernasjonale selskaper og skatteplanlegging*» (Schjelderup, 2015)

²⁵ Hentet fra «*Financial Secrecy Index - 2015 Results*» (Tax Justice Network, 2015)

²⁶ Hentet fra «*Clarity on Swiss Taxes 2015*» (KPMG, 2015a)

Stort internasjonalt press har gjort at Sveits sin grad av hemmelighold har blitt tonet ned de siste årene. Sveits har blant annet underskrevet den globale standarden for informasjonsutveksling i regi av OECD.²⁷ På tross av at Sveits har tatt et lite steg mot mer åpenhet i det globale finansielle hemmeligholdet, er Sveits avvisende mot en større åpenhet og kan selv bestemme hvilke land de mener er verdige å utveksle informasjon med. Selv under betydelig press de siste årene, kjemper Sveits iherdig for å beholde bankhemmeligholdet.

6.1.2 Luxembourg

I hjertet av Europa befinner skatteparadiset Luxembourg seg. Med sitt medlemskap i EU og sitt utvalg av skatteavtaler gir Luxembourg god tilgang til det europeiske og det internasjonale markedet. Tax Justice Network rangerer Luxembourg på 6. plass på sin ”Hemmeligholdsindeks” over skatteparadiser. Luxembourg har en skattesats på 21 % og politikken har lenge støttet finansielt hemmelighold.²⁸ Luxembourg har i overkant av 12 % av det globale markedet for offshore finanstjenester, noe som gjør landet til en stor aktør sammenlignet med andre skatteparadiser.²⁹

Luxembourg er en populær lokasjon for holdingselskaper eid av flernasjonale selskaper. Holdingselskaper kan dra nytte av ulike skattefordeler som skattefritak på utbytte dersom selskapet holder minst 10 % av datterselskapet på en periode på ett år eller lengre. Holdingselskaper i Luxembourg er også fritatt for skatt på utbytte dersom selskapet allerede har blitt skattlagt med et skattesats på 11 % eller mer.³⁰

Luxembourg har underskrevet tilsvarende informasjonsutvekslingsavtale som Sveits, men ansees heller ikke å delta fullt ut i utvekslingen av finansiell informasjon.

6.1.3 Irland

Irland er anerkjent for å ha et stabilt og konkurransedyktig skatteregime, og som medlem av EU har skatteparadiset god tilgang til det europeiske og internasjonale markedet. Irland er vertskap for over halvparten av verdens topp 50 banker og halvparten av verdens topp 20 forsikringsselskaper.³¹ Den primære fordelene Irland kan tilby er en lav skattesats på 12,5 %, men landet kan også tilby flere fordeler til selskaper som ønsker å etablere en base i Irland

²⁷ Hentet fra «Sveits signerer utvekslingsavtale» (Jacobsen, 2014a)

²⁸ Skattesats hentet fra «Corporate Tax Rates 2011-2015» (Deloitte, 2015b)

²⁹ Hentet fra «Financial Secrecy Index - 2015 Results» (Tax Justice Network, 2015)

³⁰ Hentet fra «Tax Haven Luxembourg» (TaxHavens.biz, 2011)

³¹ Hentet fra «Guide til Hemmeligholdsindeksen» (Tax Justice Network Norge, 2011)

for å utnytte immaterielle eiendeler. Økonomiske fordeler som skattefradrag på 25 % for FoU-utgifter, skattelette for investeringer på immaterielle eiendeler samt myndigheter som er sjenerøse i forhold til statlige tilskudd ved forskning- og utviklingsprosjekter er bare noen av mange argumenter for irsk eierskap.³²

På Tax Justice Network sin "Hemmeligholdsindeks" er Irland rangert på 37. Plass over skatteparadiser. Dette innebærer at Irland har moderat hemmelighold sammenlignet med andre lukkede jurisdiksjoner.³³

---

³² Hentet fra «*Ireland as a Location for Your Intellectual Property Trading Company*» (Arthur Cox, 2015)

³³ Hentet fra «*Financial Secrecy Index - 2015 Results*» (Tax Justice Network, 2015)

7. Tidligere forskning

7.1 Internprising

Både internasjonalt og nasjonalt har forskere prøvd å avdekke problemstillinger relatert til overskuddsflytting og skattemotivert internprising. I dette kapittelet skal det redegjøres for direkte og indirekte metoder for prissammenligning. I tillegg skal det presenteres funn fra tidligere forskning.

7.1.1 Direkte metode

Direkte prissammenligning er den mest optimale metoden å benytte for å avdekke internprismanipulasjon. Metoden innebærer at prisen på interne transaksjoner i flernasjonale selskaper skal sammenlignes med tilsvarende transaksjoner mellom uavhengige selskaper. Dersom prisene avviker på en måte som systematisk reduserer skattbart overskudd, er det rimelig å anta at prissettingen er påvirket av skattesatsene. Metoden avslører dermed om prisene bryter med armlengdeprinsippet. I realiteten er metoden svært vanskelig å gjennomføre som følge av lite tilgjengelig informasjon. Dessuten er slike transaksjoner ofte selskapsspesifikke, slik at det sjeldent finnes sammenlignbare markedspriser. Et resultat av dette er at det ikke finnes mange studier som benytter seg av direkte prissammenligning.

Bernard, Jensen og Schott (2006) utførte en direkte prissammenligning ved å analysere hvordan eksportprisen som amerikanske selskaper setter, varierer med skattesatsen i det mottakende landet. I studien benyttet de tolldata fra perioden 1993-1999. De fant store forskjeller i prisen som settes mellom nærstående og uavhengige selskaper. I gjennomsnitt fant de at prisen mellom uavhengige selskap var 43 % høyere enn prisen amerikanske selskaper setter til nærstående selskaper. Videre fant de at prisgapet er enda større for varer som det er vanskelig å finne gode sammenlignbare markedspriser med, som for eksempel immaterielle eiendeler. For slike varene var forskjellen 66,7 % mot 8,8 % for råvarer. Bernard et al. sine anslag tilsier et tap i skatteproveny på 1,8 % for amerikanske skattemyndigheter.

7.1.2 Indirekte metode

Indirekte metoder blir hyppigere brukt som følger av at direkte metoder vanskelig kan anvendes. Den vanligste fremgangsmåten er å sammenligne skattbart overskudd til flernasjonale og nasjonale selskaper. Et problem med den indirekte metoden er at det aldri kan bevises at en observert forskjell i skattbart overskudd skyldes ulovlige, interne

transaksjoner. Dette skyldes at det i prinsippet kan være andre uobserverte forhold ved flernasjonale selskaper som forårsaker denne forskjellen. Indirekte metoder vil derfor kun være en indikasjon på hvorvidt det foregår internprismanipulasjon. En fordel med denne metoden er den kan fange opp effekten av internprismanipulasjon på svært selskapsspesifikke varer og tjenester. Dette kan for eksempel være royalties, konserntjenester eller halvfabrikater.³⁴

Både Grubert og Mutti (1991) og Hines og Rice (1994) finner funn som er konsistente med at amerikanske flernasjonale selskaper flytter overskudd fra datterselskaper i høyskatteland til datterselskaper i lavskatteland. Resultatene indikerer at skattesatsene har betydelig innvirkning på hvor profitten er lokalisert. Grubert og Mutti fant videre ut at dersom skattesatsen i et land hadde blitt redusert fra 40 % til 20 % ville profitten økt fra 5,6 % til 12,6 % som følge av en lavere skattesats.

Grubert, Goodspeed og Swenson (1993) tok utgangspunkt i at profitabiliteten til utenlandskeide selskaper i USA var lavere enn profitabiliteten til amerikanskeide selskaper. Studien viste at forholdet mellom skattbart overskudd og totalkapitalen var 2,14 for amerikanske selskaper og 0,58 for utenlandskeide. Grubert et al. konkluderte med at ca. halvparten av den uforklarte profitt differansen kan skyldes internprismanipulasjon, mens den resterende halvparten kommer fra ulike forklaringsvariabler som de inkluderte i analysen. Et annet relevant funn som ble gjort var at de fant at nasjonale selskaper fikk lavere profitabilitet etter at et oppkjøp av et utenlandskeid selskap fant sted. De konkluderte med at dette kunne forklares ved skattemotiverte internpriser.

Harris, Morch, Slemrod og Yeung (1993) fant at amerikanske flernasjonale selskaper med datterselskaper i lavskatteland betaler mindre skatt enn dersom datterselskapene var plassert i høyskatteland. Harris et al. fant at resultatene var spesielt klare for selskaper med høye rentekostnader, markedsføringskostnader, leiekostnader, mye FoU og/eller immaterielle eiendeler.

Jacob (1996) utvidet studien til Harris et al. og mente at selskaper som foretar mange interne transaksjoner samt har mor- og datterselskaper plassert i land med ulike skattesatser, har størst insentiver til å drive med overskuddsflytting. Tanken var at selskaper med mange interne transaksjoner kan flytte overskudd med relativt små avvik fra armlengdeprinsippet, og dermed også ha lav oppdagelsesrisiko. Jacob konkluderte med at overskuddsflytting er

---

³⁴ Hentet fra «Overskuddsflytting inn eller ut av Norge» (Tropina og Møen, 2012)

større for selskaper som har mange interne transaksjoner enn for selskaper som har få interne transaksjoner. Det kan dermed se ut som om at disse selskapene benytter internprismanipulasjon for å reduserer sitt skattbart overskudd.

7.1.3 Norske studier

Langli og Saudagaran (2004) sammenlignet profitabiliteten til norske og utenlandske selskaper i årene 1993-1996. I analysen benyttet de både små og store selskaper. Langli og Saudagaran fant at utenlandske selskaper har i snitt 2,57 % lavere profitabilitet enn norske selskaper. Dette tyder på at utenlandske selskaper flytter overskudd ut av Norge. I tillegg slo studien fast at overskuddsflytting ikke bare er begrenset til store selskaper, men at små selskaper også har ressurser til å flytte på overskudd.

Balsvik, Jensen, Møen og Tropina (2009) utvidet analysen til Langli og Saudagaran og benyttet i sin studie databasesett fra 1992-2005. Studien bekreftet at flernasjonale selskaper flytter overskudd gjennom manipulering av internpriser. I tillegg konkluderte de med at netto overskuddsflytting foregår ut av Norge og anslo et skatteprovenytap på 30 % som følge av overskuddsflyttingen. Balsvik et al. fant også en negativ profitabilitetseffekt på 1,7 % forbundet med å gå fra å være nasjonal til å bli flernasjonal, mens for norskeide flernasjonale selskaper var denne effekten på 1,14 %.

Resultatene til Balsvik et al. ble bekreftet av Møen og Tropina (2012). I studien fant de at flernasjonale selskaper har 4,5 % lavere skattbart overskudd enn sammenlignbare nasjonale selskaper i Norge. Videre fant de at norske flernasjonale selskaper har 2,5 % lavere skattbart overskudd enn sammenlignbare nasjonale selskaper. Dette tyder på at norske flernasjonale selskaper i mindre grad driver med internprismanipulasjon. Møen og Tropina anslo at skatteprovenytapet fra flernasjonale selskaper var på hele 40 % som følge av overskuddsflytting ut av Norge.

7.2 Immaterielle eiendeler

Tidligere forskning knyttet til skattemotivert internprising og immaterielle eiendeler er stort sett basert på internasjonale datasett. Selv om det foreligger få nasjonale studier vil de internasjonale funnene gi en indikasjon på hva som er sannsynlig i Norge.

Harris (1993) var tidlig ute med å vise at flernasjonale selskaper med "flexible expenses" har mer overskuddsflytting enn selskaper uten slike utgifter. Senere forskning fra Grubert (2003) kom frem til at halvparten av forskjellen i lønnsomhet for datterselskaper i lav- og

høyskatteland skyldes forskyvning i immaterielle eiendeler gjennom internprising. Den andre halvparten skyldes plasseringer av selskapets gjeld. Grubert finner data for at FoU-intensive datterselskaper har et større volum av konserninterne transaksjoner og dermed større muligheter for skatteminimalisering. Han ser også på selskapers lokasjoner og finner tall for at disse blir påvirket av selskapets muligheter til overskuddsflytting via immaterielle eiendeler. Et selskap med mye immaterielle eiendeler er altså mer tilbøyelig for å plassere sine datterselskaper i både høyskatteland og lavskatteland enn et selskap med lite immaterielle eiendeler.

Overesch og Schreiber (2009) så på flernasjonale FoU-selskapers muligheter til overskuddsflytting av profitt i forhold til andre flernasjonale selskaper. Forskerne kommer frem til at lokale skatterater er mindre avgjørende for investeringsbeslutninger i selskaper med høye FoU-utgifter og at disse selskapene er assosiert med høyere skattesensitivitet enn selskaper med lave FoU-utgifter. Overesch og Schreiber nevner avslutningsvis at land bør være klar over påvirkningen skattepolitikken har på landets skatteinntekter og at begrensende internprisingsmuligheter gjør et land mindre attraktivt som investeringslokasjon. På den positive siden kan begrensninger rundt internprising fjerne asymmetrien det er mellom flernasjonale og nasjonale selskaper og mulighetene de har til overskuddsflytting.

Dischinger og Riedel (2008) finner statistiske og økonomiske signifikante resultater som sier at jo høyere forskjeller det er i skattesatsene til datterselskapene i et flernasjonalt selskap, jo høyere grad av immaterielle eiendeler vil selskapet ha. Studien hevder også at plasseringen av de immaterielle eiendelene på tvers av datterselskaper er en variabel selskapene selv kontrollerer. De finner også empiriske bevis for at selskaper som har plassert de immaterielle rettighetene i lavskatteland driver med mer overskuddsflytting enn selskaper som ikke har en slik plassering av de immaterielle eiendelene.

Karinsky og Riedel (2009) fant tydelige resultater for at høy skattesats har negativ effekt på antall patentrettigheter i landet. Konsekvensene av dette er at et land får insentiver til å konkurrere om lave skattesatser for å være attraktive for flernasjonale selskaper. Karinsky og Riedel viste at ved en økning i skattesats på 1% mistet landet mellom 2-3 % av sine patenter avhengig av forutsetningene de hadde for regresjonen.

Møller og Nordal (2012) har analysert data for norske selskaper i perioden 2001-2007. De tar for seg overskuddsflytting i flernasjonale selskaper med inkludering av FoU. Arbeidet er basert på forskningsrapporten til Balsvik et al. (2009). De finner resultater på at når selskaper med FOU-aktiviteter gikk over til å bli et flernasjonale selskaper gikk profitabiliteten ned.

De finner tilsvarende tall på lavere profitabilitet når flernasjonale selskaper har FoU-aktiviteter enn dersom de ikke har det. Resultatene deres gir indikasjoner for at FoU-aktivitet øker potensialet for overskuddsflytting i flernasjonale selskaper, men resultatene er ikke signifikante. I tillegg til å ha brukt en indirekte metode har de ikke kontrollert for konsernstruktur og beskatning, og nevner selv at dette kan ha skapt bias i deres forskning. De bemerker også at deres datamateriale ikke er optimalt da det er vanskelig å definere inntekter og kostnader for FoU innenfor en tidsramme.

8. Case-studie: Accenture

8.1 Innledning

Accenture er et internasjonalt konsulentselskap som er tett knyttet opp til ulike nasjonale og internasjonale rettsregler. Skatteavtaler og skatteplanlegging er viktig for at flernasjonale selskaper ikke skal havne i en mindre gunstig posisjon enn sine konkurrenter. Mekanismene flernasjonale selskaper bruker for å redusere skatt er komplekse. Prinsippene er derimot enkle og handler kun om å redusere skattebyrden innad i konsernet. Selv om skatteplanlegging i enkelte tilfeller er innenfor lovens rammeverk, kan det fra et etisk og moralsk perspektiv være lite forenelig med hva som er ansett som forsvarlig. Selskapene vil først få rettslige konsekvenser dersom skatteplanleggingen går imot lovens hensikt. I fortsettelsen analyseres mulighetene Accenture har til å drive med urimelig skatteplanlegging. I tillegg til å kartlegge selskapets organisasjonsstruktur, er det fokusert på selskapets internpriseringspraksis for å se om det finnes indikasjoner på skattemotiverte internpriser.

I case-studien benyttes kun offentlig informasjonskanaler. Det er i hovedsak hentet finansiell informasjon fra Orbis-databasen og Brønnøysundregisteret, i tillegg til saksopplysninger hentet fra Lovdata. Regnskapene til Accenture går fra 1. september til 31. august. Når det eksempelvis refereres til regnskapsåret 2014, innebærer dette regnskapstall fra perioden 1. september 2013 til 31. august 2014. Organisasjonen International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ) publiserte 28 000 sider med konfidensielle dokumenter mellom rådgivnings- og revisjonsselskapet, PwC, og selskapers virksomhet i Luxembourg. Accenture var et av selskapene som ble blottlagt i 2014, og disse dokumentene er en viktig del av case-studien.

Det er grunn til å anta at flernasjonale selskaper ikke ønsker å sannsynliggjøre informasjon som kan gå ut over deres omdømme. Av den grunn er det rimelig å anta at betydelig informasjon vil være gjemt innenfor konsernets vegger. Grunnet begrensede informasjonskanaler vil evnen til å konkludere på et sikkert grunnlag reduseres. Det skilles mellom hva som kan bevises og hva som er basert på antagelser. Antagelsene vil i hovedsak være basert på hva som er sannsynlig og hvilke muligheter som foreligger for urimelig skatteplanlegging. For å kartlegge mulighetene til urimelig skatteplanlegging innledes analysen med å få et helhetlig perspektiv på konsernets virksomhet. Konsernets virksomhet i

---

Norge vil også analyseres, ettersom det er ønskelig å ha et fokus på hvordan flernasjonale selskaper sin skatteplanlegging påvirker det norske skattefundamentet.

9. Accenture internasjonalt

9.1 Om Accenture

Norsk-amerikaneren Arthur E. Andersen grunnla revisjonsselskapet Arthur Andersen i USA i 1913. Foruten revisjon ble det også drevet en omfattende rådgivningsvirksomhet. Rådgivningsavdelingen ble i 1989 adskilt som en selvstendig enhet under navnet Andersen Consulting. I 2000 ble Andersen Consulting et uavhengig selskap og året etter tok selskapet i bruk sitt nåværende navn Accenture. Navnet Accenture kommer fra ”Accent on the future”. Aksjene til Accenture ble børsnotert i 2001 på New York- børsen (NYSE) og går under tickeren ACN.³⁵

I dag er Accenture et anerkjent globalt konsulentselskap som leverer tjenester innenfor teknologi, outsourcing og rådgivning. Dette omfatter blant annet organisasjonsutvikling, konsernstrategi, innovasjon og prosess, IT-strategi, systemintegrasjon og elektronisk samhandling. Accenture har opparbeidet seg en solid bransjeekspertise innenfor de fleste markedsområder som bank, handel, shipping, gass og energi, olje, produksjonsbedrifter, telekommunikasjon, høyteknologi og media. Accenture operer globalt med ett felles varemerke og en felles forretningsmodell. Med sin omfattende kunnskap om bransjer og forretningsprosesser samt tilgang til globale ressurser, kan Accenture levere innovative løsninger til sine kunder.³⁶

Accenture har i overkant av 336 000 ansatte tilknyttet 120 kontorer fordelt på 56 land. Accenture hadde en omsetning på \$30 milliarder for regnskapsåret 2014 og er fokusert på å maksimere sin posisjon ytterligere i markedet. I regnskapsåret 2013 og 2014 investerte Accenture \$1,5 milliarder i oppkjøp for å skalere raskere i viktige vekstområder. Samme året investerte selskapet mer enn \$780 millioner i faglig utvikling. Accenture har uttalt at de vil fortsette å gjøre betydelige investeringer knyttet til oppkjøp, opplæring og nye teknologier.³⁷

9.2 Organisasjonsstruktur

Flernasjonale selskaper kan ved bruk av komplekse organisasjonsstrukturer tilpasse seg strategisk med hensyn til skatt. Accenture har omkring 265 datterselskaper fordelt på 70

---

³⁵ Hentet fra Accentures hjemmeside

³⁶ Hentet fra «*Financial reports*» (Accenture, 2009-2014)

³⁷ Hentet fra Accentures hjemmeside

land, hvorav flere av disse selskapene er registrert i skatteparadiser. Det er ikke utenkelig at plasseringen av enkelte datterselskaper er en del av en strategi som bidrar til å redusere konsernets totale skattebetaling.

De siste årene har Accenture foretatt flere store endringer relatert til konsernets eierskapsstruktur. I fortsettelsen skal disse endringene belyses og det skal vektlegges om det kan foreligge skattemessige insentiver bak disse endringene.

9.2.1 Omstrukturering av morselskapet

Øverst i konsernets organisasjonsstrukturen er morselskapet. Dette er den ultimate eieren i konsernet og det kan ikke spores opp noe høyere eierskap. Fra selskapet ble børsnotert i 2001 og frem til 2009 var morselskapet Accenture Ltd registrert på Bermuda. Bermuda er i følge Financial Secrecy Index blant verdens fremste skatteparadiser og Accenture har ved tidligere anledninger blitt kritisert for selskapets organisasjonsstruktur. I 2002 ble selskapet listet av General Accounting Office (GAO) som ett av flere selskaper som ved bruk av skatteparadiser senket sin selskapsbeskatning.³⁸ CNN journalisten, Lou Dobbs la frem teorier noen år etterpå, hvor det inngikk at morselskapets plassering i Bermuda kun var et skatteknep, organisert for å unndra skatt.³⁹ Den 26. mai 2009 ble morselskapet flyttet fra Bermuda til Irland og heter i dag Accenture plc.⁴⁰ Accenture har selv sagt at kritikken for morselskapets plassering i Bermuda var en av årsakene til omstruktureringen.⁴¹ Det har i tillegg blitt uttalt at omstruktureringen var av økonomiske årsaker og for å sikre selskapet en global konkurranseevne.

Det nye morselskapet, Accenture plc, tok over all aktivitet som tidligere ble utført av Accenture Ltd.⁴² Opplysninger knyttet til omstruktureringen av morselskapet ble offentliggjort gjennom ICIJs publisering av konfidensielle dokumenter i 2014. Informasjonen som fremlegges videre i dette kapittelet vil være basert på noen av disse dokumentene.

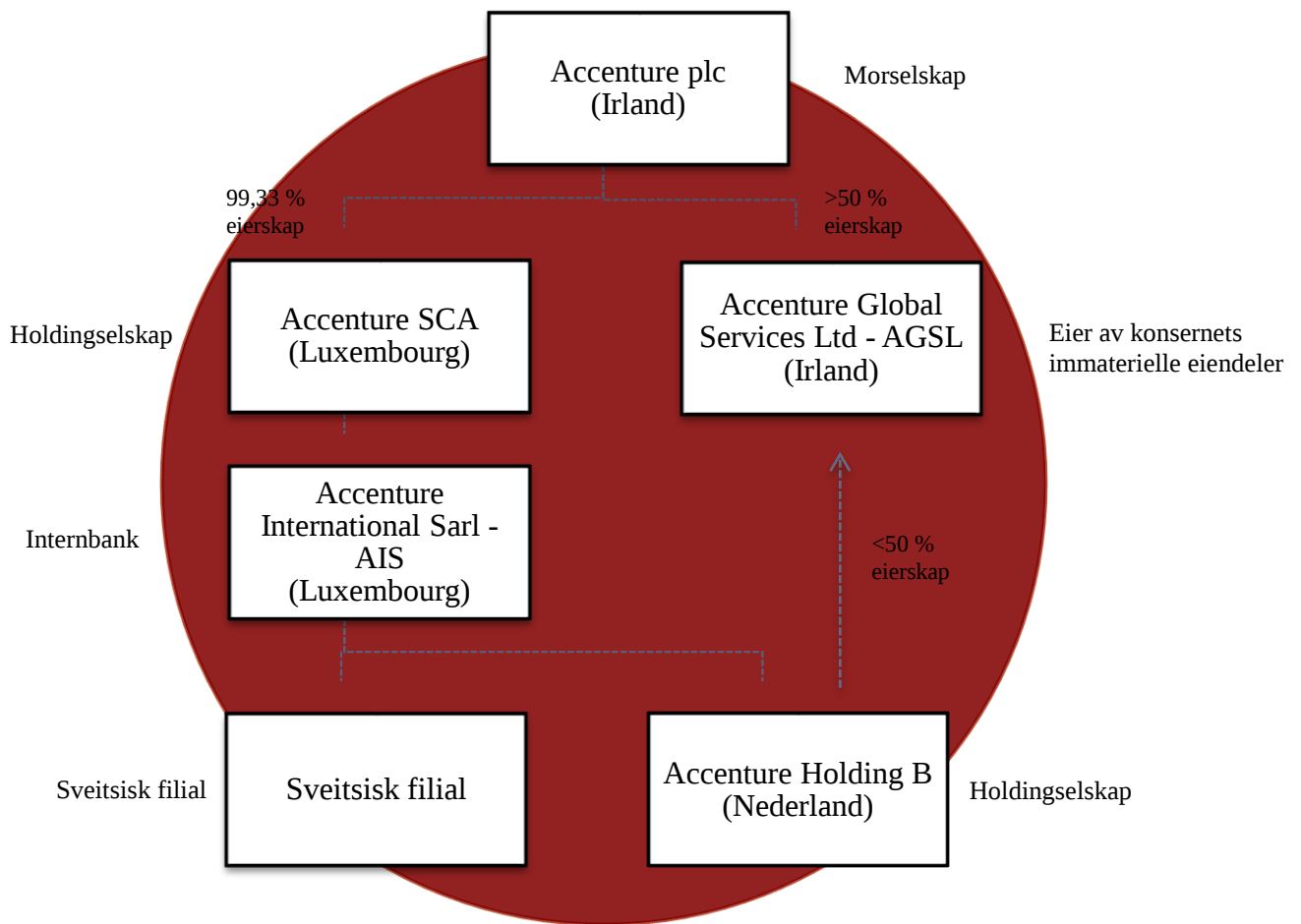
³⁸ Hentet fra «Subject: Information on Federal Contractors That Are Incorporated Offshore» (GAO, 2002)

³⁹ Hentet fra «The Dobbs Report: Exporting America» (Dobbs, 2004)

⁴⁰ Hentet fra «Accenture Announces Proposed Change of Incorporation to Ireland» (Accenture, 2009)

⁴¹ Hentet fra «Accenture plans tax move to Ireland» (Irish Examiner, 2009)

⁴² Oppføringen av selskapet på NYSE ble ikke forandret som følge av omstruktureringen.

Figur 9.1. Organisasjonsstrukturen til Accenture⁴³

Det skal nevnes at figur 9.1 ikke er et helhetlig bilde av konsernets organisasjonsstruktur. Accenture har en kompleks organisasjonsstruktur som gjør at det er hensiktsmessig å kun illustrere hovedtrekkene.

I henhold til årsrapporten til Accenture plc er morselskapets eneste oppgave å være majoritetseier til holdingselskapet Accenture SCA. Orbis-databasen gir oss lite tilgjengelig informasjon om Accenture SCA, annet enn at selskapet er registrert i Luxembourg. I henhold til skatteregler i Luxembourg er utbytte fra Accenture SCA til Accenture plc fritatt for skatt. Skattefritaket gjelder så lenge Accenture plc holder en andel på minst 10 % i Accenture SCA uavbrutt i minst 12 måneder. Det er nærliggende å tro at Accenture har valgt en organisering via holdingselskapet Accenture SCA av skattemessige årsaker.

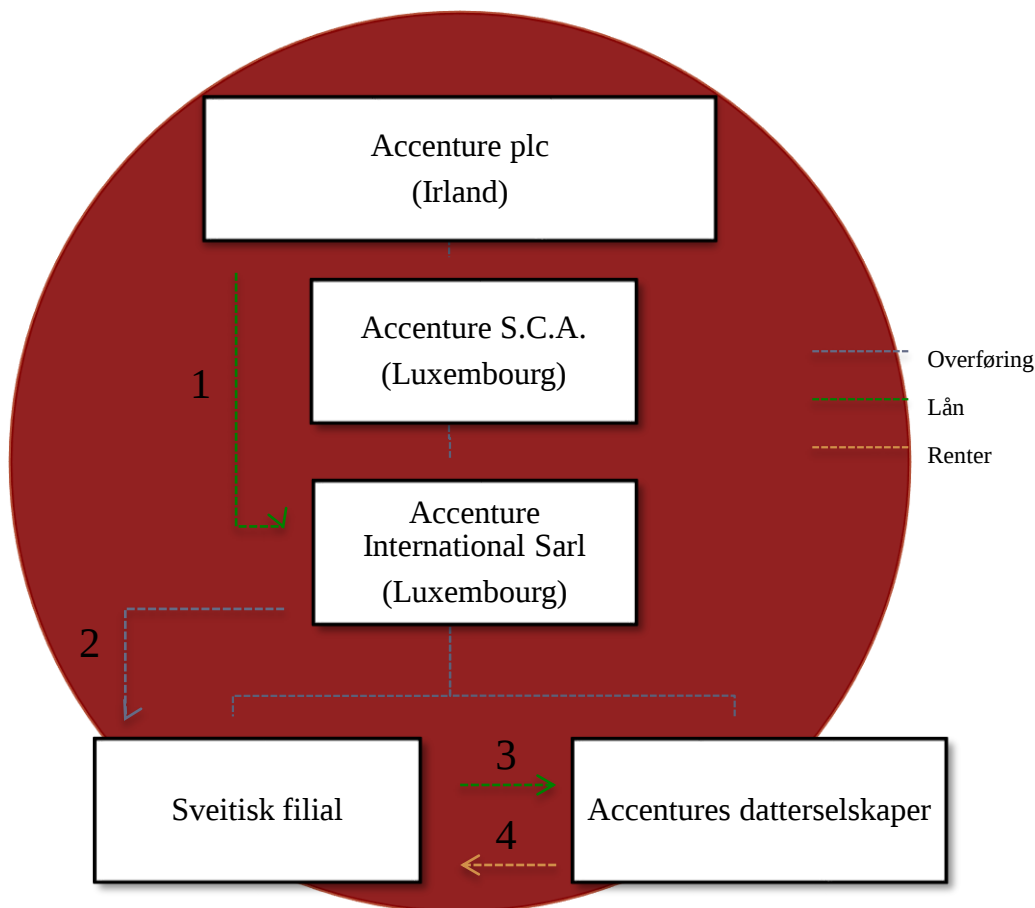
⁴³ Figuren er basert på informasjon fra Orbis-databasen og lekkede dokumenter publisert av ICIJ

9.2.2 Accenture International SARL

Accenture International SARL (heretter AIS) er et holdingselskap registrert i Luxembourg. I følge Orbis-databasen har selskapet fem ansatte og 35 datterselskaper. Med en inkludering av selskapenes døtre er det totalt 170 registrerte datterselskaper under AIS. Selskapet opererer som konsernets internbank og er et viktig ledd i Accenture sin organisasjonsstruktur.

Internbanker er typisk skattemessig hjemmehørende i lavskatteland og dette gjelder også for AIS. Ved å gjeldsfinansiere datterselskap i høyskatteland betaler datterselskapene mindre skatt gjennom rentefradrag. Gjelden blir strukturert slik at rentefradrag påløper i høyskatteland mens renteinntekter påløper i lavskatteland. Slik gjeldsflytting er lønnsom fordi skattebesparelsen i høyskattelandet er større enn skatteforpliktelsen i lavskattelandet.

Organisasjonsstrukturen illustrert i figur 9.1 i kapittel 9.2.1 viser hvordan AIS er linket til en filial i Sveits. I fortsettelsen skal det belyses hvordan Accenture har strukturert internbanken i Luxembourg, og den sveitsiske filialen sin rolle i finansieringen av konsernets datterselskaper.

Figur 9.2. Gjeldsfinansiering i Accenture⁴⁴

At AIS opererer som konsernets internbank innebærer at selskapet får innskutt egenkapital fra morselskapet (se punkt 1). AIS overfører egenkapitalen videre til sin sveitsiske filial (se punkt 2). Gjelden blir deretter lånt ut til konsernets datterselskaper (se punkt 3). På denne måten gjeldsfinansieres datterselskapene gjennom den sveitsiske filialen, og renteinntektene blir dermed beskattet her (se punkt 4).

I The Financial Times omtaler Houlder og Sally (2014) IKEAs bruk av en sveitsisk filial via internbanken i Luxembourg.⁴⁵ Gjennom lave skattesatser på renteinntekter i Sveits og skatteavtaler i Luxembourg belyser artikkelen hvordan bruk av en sveitsisk filial bidrar til å redusere IKEAs skattebyrde betraktelig. Ut i fra de opplysningene som er innhentet er det tegn som tyder på at Accenture sin strategi er nærmest identisk med strategien til IKEA. I fortsettelsen undersøkes AIS sin skattebyrde ved å regne ut selskapets effektive skattesatser. Den effektive skattesatsen for et selskap er den totale skattebyrden etter at alle skattesatser er beregnet. Den gir derfor et klart bilde på selskapets faktiske skattebyrde.

⁴⁴ Figuren er basert på informasjon fra Orbis-databasen og lekkede dokumenter publisert av ICIJ

⁴⁵ Artikkelen er basert på et konfidensielt dokumentet publisert av ICIJ i 2014

Effektive skattesatser for Accenture International SARL i Luxembourg (hele tall, USD):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Resultat før skatt	n.a.	1 667 470	2 100 353	8 409 009	1 752 521	n.a.
Skattekostnad	n.a.	19 696	11 688	7 692	3 621	n.a.
Effektiv skattesats	n.a.	1,18%	0,56%	0,09%	0,21%	n.a.

Tabell 9.1. Tallene er hentet fra Orbis-databasen. Det er ikke all informasjon som er tilgjengelig. Dette er markert med n.a.

Tabell 9.1 viser at de effektive skattesatsene ligger mellom 0,09 % til 1,18 % for de årene det er tilgjengelige regnskapstall. Dette innebærer at selskapet har svært lave skattekostnader relativt til resultat før skatt. Den effektive skattesatsen er i stor kontrast til Luxembourgs formelle skattesats på 21 %. Det er nærliggende å anta at selskapets lave effektive skattesatser er en følge av konsernets bruk av den sveitsiske filialen i sammenheng med internbanken i Luxembourg.

I en videre analyse av selskapets regnskapstall legges det merke til bemerkelsesverdige høye profittmarginer.

Profittmarginer for Accenture International SARL i Luxembourg (hele tall, USD):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Driftsinntekter	n.a.	11	0	8 888 259	2 223 538	n.a.
Resultat før skatt	n.a.	1 667 470	2 100 353	8 409 009	1 752 521	n.a.
Profittmargin	n.a.	n.a.	n.a.	94,60%	78,82%	n.a.

Tabell 9.2. Tallene er hentet fra Orbis-databasen. Det er ikke all informasjon som er tilgjengelig. Dette er markert med n.a.

Tabell 9.2. viser lave driftsinntekter for regnskapsårene 2012 og 2013. Dette kan komme av at selskapet har høye renteinntekter som ikke vises i driftsinntektene. Profittmarginene er ikke oppgitt for disse årene, noe som kan virke rart. I 2010 og 2011 er profittmarginene på henholdsvis 78,82 % og 94,60 %. Profittmarginenes størrelse er en konsekvens av at selskapet har minimale kostnader relativt til inntektene. Det er merkbart hvordan driftsinntektene har stupt i 2012. Det kan virke som om AIS, etter 2011, ikke lenger driver med aktivitet som generer særlige driftsinntekter.

Som tidligere nevnt er AIS et holdingselskap. Holdingselskaper driver i hovedsak ikke med egen verdiskapning i form av produksjon eller tjenester, men forvalter avkastning gjennom eierskap av datterselskaper.

Det er sannsynlig at de høye profittmarginene i sammenheng med de lave effektive skattesatsene til selskapet er et resultat av en skatteminimerende strategi. Det er ingen indikasjoner som tyder på at strategien på noen som helst måte er utenfor lovens rammer.

9.2.3 Overføring av rettigheter til immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler er svært mobile og de er følgelig enkle å flytte over landegrensar. Flernasjonale selskaper har mulighet til å utnytte denne egenskapen ved å plassere rettighetene til eiendelene i lavskatteland. På den måten vil royaltyen som datterselskaper må betale for å ta i bruk de immaterielle eiendelene tilfalle lavskattelandet. Dette kan bidra til å redusere den totale skattebetalingen i konsernet.⁴⁶

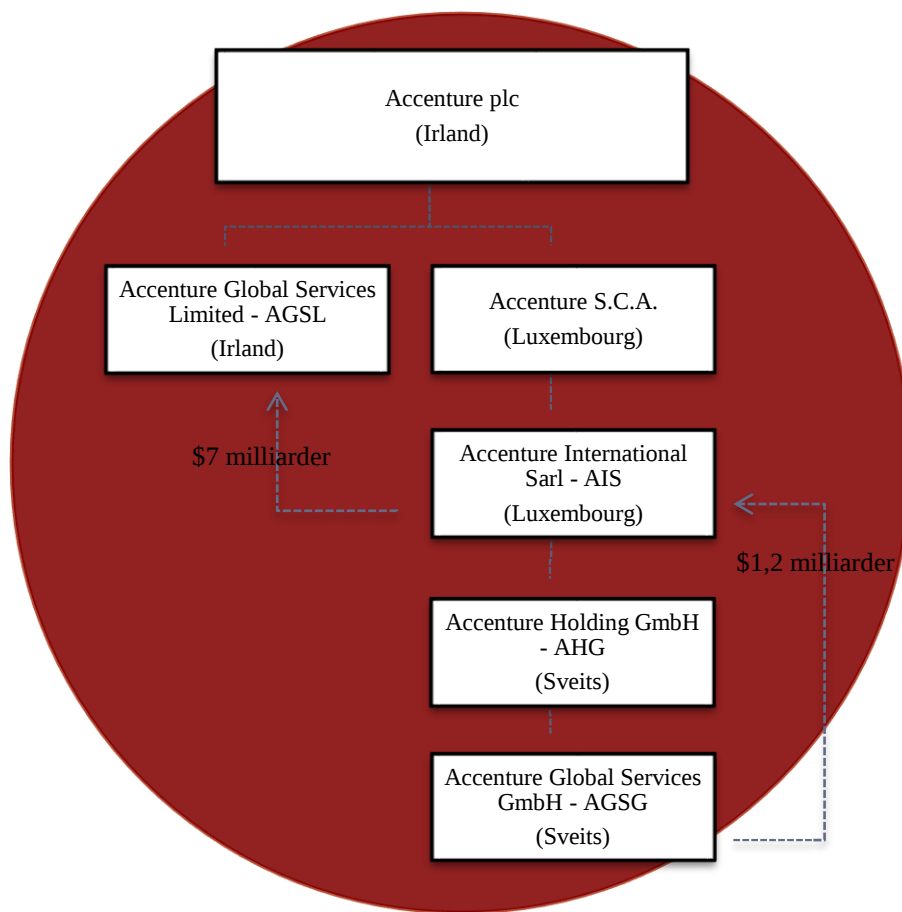
Accenture sine immaterielle eiendeler var tidligere samlet i Accenture Global Services GmbH (heretter AGSG) i Sveits. I 2010 valgte konsernet å overføre en god del av disse rettighetene til Accenture Global Services Limited (heretter AGSL) i Irland. Organisasjonsstrukturen er illustrert i figur 9.1. I dag er AGSL den rettmessige eieren av 126 varemerker, 779 patenter, 519 tilknyttede dokumenter og 2142 andre dokumenter i følge Orbis-databasen.⁴⁷ Dette innebærer blant annet merkenavnet "Accenture", teknologi, ulike patenter, metoder, databaserte verktøy og kunnskapsdatabaser.

Konfidensielt dokumenter lekket av ICIJ viser hvordan konsernet overførte rettighetene til de immaterielle eiendelene fra Sveits til Irland i 2010. I fortsettelsen skal transaksjonene belyses ytterligere sammen med konsekvensene av overføringen for de involverte partene.

---

⁴⁶ Royalty i Accenture vil ytterligere bli belyst i kapittel 9.4.2

⁴⁷ Hentet november 8, 2015 fra Orbis-databasen

Figur 9.3. Overføring av de immaterielle eiendelene i august 2010.⁴⁸

Den opprinnelige rettmessige eieren, AGSG, solgte først rettighetene til AIS i Luxembourg. Rettighetene ble overført til en verdi på \$1,2 milliarder. Overføringen ble finansiert av rentebærende gjeld som AIS overførte direkte til selskapets sveitsiske filial.⁴⁹ De immaterielle eiendelene var kun noen dager i Luxembourg før de ble solgt videre til en markedsverdi på \$7 milliarder til AGSL. Betalingen var i form av egenkapital og rentebærende gjeld. Også denne gjelden ble allokert til den sveitsiske filialen til AIS.

Internprisingen av immaterielle eiendeler følger i utgangspunktet de alminnelige regler om armlengdeprinsippet. Som forklart i kapittel 4.3 betyr det at prisen skal settes lik det uavhengige parter ville blitt enige om i det åpne markedet. Det kan imidlertid virke rart at to uavhengige parter ville blitt enige om en pris på \$1,2 milliarder, da det viser seg at markedspris noen dager senere er på \$7 milliarder. Det kan ikke utelukkes at internprisene er satt av skattemessige hensyn som kommer av at det er et interesseforhold mellom partene.

⁴⁸ Figuren er basert på informasjon fra de lekkede dokumentene publisert av ICIJ

⁴⁹ Den sveitsiske filialen under AIS ble diskutert i kapittel 9.2.2

Begrensede informasjonskanaler skaper informasjonsasymmetri som bidrar til at det er vanskelig å avgjøre om internprisene er i henhold til armlengdeprinsippet.

I fortsettelsen skal implikasjonene som transaksjonen har hatt for AGSG, AIS og AGSL belyses.

Overføringens implikasjoner for AGSG

AGSG er registrert på adressen Rheinstrasse 36, 8212 Neuhausen am Rheinfall, som er lokalisert i kantonen Schaffhausen, nord i Sveits. Den formelle skattesatsen i kantonen er på 16,04 % og dette inkluderer både den direkte føderale skattesatsen og den kantonale skattesatsen.⁵⁰ Skattesatsen på 16,04 % reflekterer ikke nødvendigvis den skattesatsen selskapet faktisk blir beskattet med. I fortsettelsen vil det belyses gjennom et talleksempel hvordan overføringen kan ha påvirket skattbart overskudd for AGSG. Vårt beste utgangspunkt er skattesatsen på 16,04 % ettersom informasjon knyttet til skatteforholdene i AGSL ikke er offentlig tilgjengelige.

Som tidligere belyst betalte nåværende eier, AGSL, \$7 milliarder for de immaterielle rettighetene, mens AGSG kun fikk \$1,2 milliarder. Med en skattesats på 16,04 % utgjør dette, isolert sett, en skattekostnad på \$192 millioner.⁵¹ Dersom AGSG hadde fått \$7 milliarder for de immaterielle eiendelene hadde skattekostnaden økt til \$1,1228 milliarder.⁵² Potensielt gikk sveitsiske myndigheter glipp av en skatteinntekt på \$930 millioner.⁵³ Dette tilsvarer over 8 milliarder norske kroner!⁵⁴

Overføringens implikasjoner for AIS

I utgangspunktet ville det vært naturlig at overføringen av de immaterielle eiendelene skjedde direkte fra AGSG til nåværende eier, AGSL. Veien via mellomledet, AIS, skaper rom for spekulasjoner.

Den store differansen mellom kjøpsprisen på \$1,2 milliarder og salgsprisen på \$7 milliarder indikerer at AIS får en gevinst på \$5,8 milliarder. Det fremkommer av opplysninger i det konfidensielle dokumentet at gevinsten knyttet til overføringen av de immaterielle eiendelene ble behandlet som utbytte i Luxembourg. I henhold til skattelovgivning i Luxembourg er utbytte fritatt for beskatning så lenge AIS holder en andel på minst 10 % i

---

⁵⁰ Skattesats hentet fra «Clarity on Swiss Taxes 2015». (KPMG, 2015a)

⁵¹ Utregning: $1,2 * 0,1604 = 0,19248$

⁵² Utregning: $7 * 0,1604 = 1,1228$

⁵³ Utregning: $1,1128 - 0,19248 = 0,92032$

⁵⁴ Utregnet 16.12.2015. 1 USD = 8,7206 NOK

AHG i Sveits. Dette er tilfellet ettersom AIS er majoritetseieren til AHG, som illustrert i figur 9.3. Gevinsten fra denne overføringen er derfor ikke skattepliktig for AIS.

Overføringens implikasjoner for AGSL

For immaterielle eiendeler gjelder i hovedsak de generelle vurderingsprinsipper for anleggsmidler og avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan.⁵⁵ Nåværende eier, AGSL, er lokalisert i Irland. Irsk lov viser til at årlige avskrivninger ikke kan være høyere enn 80 % av inntektene generert av de immaterielle eiendelene.⁵⁶ Finansministeren i Irland, Michael Noonan, har uttalt at fradragsføringen er ment for å oppmuntre selskaper til å forvalte og utvikle immaterielle eiendeler i virksomhetene.⁵⁷ Dette gjør Irland til et attraktivt land for plassering av immaterielle eiendeler. I følge det irske advokatfirmaet Arthur Cox kan den effektive skattesatsen i Irland bli redusert til så lavt som 2,5 % dersom selskapet utnytter skattefavoriserende fordeler ved immaterielle eiendeler.⁵⁸ Grunnet begrenset finansiell informasjon er selskapets effektive skattesatser ukjente for offentligheten. Selskapets store verdier i immaterielle eiendeler gir imidlertid grunn til å tro at AGSL betaler en lavere skattesats enn landets formelle skattesats på 12,5 %.

Det er vanskelig å si hva som kan ha vært motivasjonen for overføringen av de immaterielle eiendelene utenom skatteplanlegging. Det er bemerkverdig at Accenture har valgt å benytte Luxembourg som et mellomledd, samt at transaksjonene skjer til to ulike priser. Det er ofte en asymmetri mellom skatteregler på tvers av landene som gjøre at en slik transaksjon kan forekomme. I tillegg til at differansen mellom prisene blir behandlet som skattefritt utbytte i Luxembourg, er det avskrivningsregler i Irland knyttet til de immaterielle eiendelene som reduserer skattbart overskudd i AGSL. Dette gir grunn til å tro at overføringen av de immaterielle eiendelene er en del av en strategi som bidrar til å redusere konsernets samlede skattebyrde.

9.3 Total skattebetaling i Accenture

Dette kapittelet skal gi en oversikt over Accenture sin samlede skattebetaling. Det er tatt utgangspunkt i konsernets konsoliderte årsregnskap og regnet ut en tilhørende effektiv skattesats for perioden 2009 til 2014.

⁵⁵ Hentet fra «*Immaterielle eiendeler*» (KPMG, 2015b)

⁵⁶ Hentet fra «*Ireland as a Location for Your Intellectual Property Trading Company*» (Arthur Cox, 2015). Begrensingen ble fjernet i 2015, og selskap kan nå fradragsføre slike kostnader opp til 100% av inntektene.

⁵⁷ Hentet fra «*Firm gets tax relief on \$7bn rights*» (Irish Examiner, 2012)

⁵⁸ Hentet fra «*Ireland as a Location for Your Intellectual Property Trading Company*». (Arthur Cox, 2015)

Effektiv skattesats for konsernet (tall i tusen, USD):⁵⁹

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Resultat før skatt	4 297 701	4 339 294	3 904 174	3 512 022	2 914 369	2 677 736
Skattekostnad	1 121 743	784 775	1 079 241	958 782	853 910	739 590
Effektiv skattesats	26,10%	18,10%	27,60%	27,30%	29,30%	27,60%

Tabell 9.3. Tallene er hentet fra de konsoliderte årsregnskapene til konsernet.

For regnskapsåret 2013 er den effektive skattesatsen vestlig lavere enn for de andre regnskapsårene. Denne variasjonen skyldes hovedsakelig ekstraordinære poster. Det er ikke unaturlig at effektive skattesatser i et konsern varierer som følge av permanente og midlertidige forskjeller. Dersom justeringene ikke hadde funnet sted, opplyser årsrapporten om en effektiv skattesats på 25,30 %.

Datterselskapene til Accenture har en skattesats som strekker seg fra 0 % til 35 %, mens den gjennomsnittlige effektive skattesatsen basert på tabell 9.3 ligger på 26 %. Det kan konkluderes med at Accenture ikke kjennetegnes med en lav effektiv skattesats. Opplysningene i det konsoliderte regnskapet gir ikke tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere hva som inngår i utregningene. Med den informasjonen som er tilgjengelig kan det ikke utelukkes at regnskapsposter kan ha blitt påvirket slik at både resultat før skatt og skattekostnad reduseres. Til sammenligning har det flernasjonale IT- selskapet, Microsoft, en effektiv skattesats på 19,18 % og 20,65 % for regnskapsårene 2013 og 2014.⁶⁰ Til tross for at Microsoft ikke kjennetegnes med en lav effektiv skattesats, er det offentlig kjent at selskapet har fått mye kritikk for å betale minimalt med skatt. Dette viser at effektive skattesatser kan være prosentvis riktige uten at det nødvendigvis utelukker urimelig skatteplanlegging. I fortsettelsen ønskes det derfor å se om Accenture har trekk som samsvarer med urimelig skatteplanlegging selv om konsernet har en tilsynelatende høy skattebetaling.

9.4 Internprising

Modellen fra Schjelderup (2013) i kapittel 4.2 viser at flernasjonale selskaper har insentiver til å flytte profitt fra høyskatteland til lavskatteland. Mulighetene Accenture har for å drive med skattemotivert internprising baserer seg i stor grad på interne transaksjoner. Accenture arbeider med innovasjon, teknologi og kommunikasjon og har et virvar av patentrettigheter. Siden Accenture er en kunnskapsbedrift er det naturlig at mye av de interne transaksjonene er relatert til immaterielle eiendeler. Harris et al. (1993) fant resultater som tyder på at

⁵⁹ De effektive skattesatsene er funnet ved å ta skattekostnad/ resultat før skatt

⁶⁰ Hentet fra «Money moves: tax planning in multinational companies» (Anggraeni, 2015)

selskaper med store verdier i immaterielle eiendeler har høyere insentiver for internprismanipulasjon enn selskaper med lave verdier i immaterielle eiendeler.⁶¹ Dette kommer av at flernasjonale selskaper kan utnytte usikkerheten knyttet til prising av immaterielle eiendeler. Accenture er et tett integrert konsern og har et stort antall konserninterne transaksjoner. I fortsettelsen skal det foretas en analyse av profittmarginer for å se etter tegn på internprismanipulasjon i konsernet.

9.4.1 Indirekte analyse av profittmarginer

Tidligere er det lagt frem at den mest optimale metoden for å avdekke internprismanipulasjon er å benytte en direkte metode for prissammenligning. Dette innebærer at prisen på interne transaksjoner i flernasjonale selskaper skal sammenlignes med tilsvarende transaksjoner mellom uavhengige selskaper. Dersom prisene avviker på en måte som systematisk reduserer skattbart overskudd, er det rimelig å anta at prissettingen er påvirket av skattesatsene. Metoden avslører om prisene bryter armlengdeprinsippet. I realiteten er metoden svært vanskelig å gjennomføre som følge av lite tilgjengelig informasjon. I tillegg finnes det sjeldent sammenlignbare markedspriser ettersom slike transaksjoner ofte er selskapsspesifikke. Dette gjør at en direkte prissammenligning er utenfor denne analysens rekkevidde og det vil heller bli benyttet en indirekte metode for å få en indikasjon på hvorvidt det foregår internprismanipulasjon i Accenture. Ulempen med å benytte indirekte metoder er at det aldri med sikkerhet kan bevises at profittforskjeller som oppstår mellom landene skyldes internprismanipulasjon. Dette kommer av at forskjellene også kan skyldes andre uobserverte forhold.

I det følgende skal det foretas en analyse av profittmarginer før skatt i konsernets datterselskaper. Disse profittmarginene skal sammenlignes med lands representative skattesatser for å se om det kan finnes indikasjoner på internprismanipulasjon. For et stort flertall av datterselskapene er det ikke tilgjengelig finansiell informasjon. Dette legger en begrensning på analysen. I vedlegg 1 ligger en oversikt over inkluderte datterselskaper samt finansielle regnskapstall for selskapene i 2014. Tallene er hentet fra Orbis-databasen. I analysen er det benyttet formelle skattesatser. Skattesatsene kan være uthullet av skattefordeler, men det er vanskelig å si i hvilken grad dette forekommer. Dette er problematisk da det kan føre til at de formelle skattesatsene ikke er representative for Accentures datterselskaper. Til tross for ovennevnte utfordringer er det interessant å se om det finnes et forhold mellom profittmarginer og skattesatser.

---

⁶¹ Resultatene gjaldt også for selskaper med høye rentekostnader, FoU, markedsføringskostnader og leiekostnader

Profittmarginer er funnet ved å dele resultat før skatt på totale driftsinntekter.⁶² Jo høyere inntekter selskapet har relativt til selskapets kostnader, jo høyere vil profittmarginene være. Dersom overskuddsflytting forekommer burde man se en høy profittmargin i selskapene plassert i lavskatteland, og en lav profittmargin i selskapene plassert i høyskatteland. Dette kommer av at flernasjonale selskaper ønsker å flytte overskudd fra høyskatteland til lavskatteland.

På bakgrunn av data i vedlegg 1 er det foretatt følgende regresjonsanalyse.

$$\text{Profittmargin} = \beta_0 + \beta_1 \text{Skattesats} + \epsilon_i$$

Her er profittmarginen den avhengige variabelen og skattesatsen er den uavhengige variabelen. Dersom profittmarginen er lavere for en høyere skattesats, forventes det at β_1 er signifikant negativ. Dette vil implisere at en økning i skattesatsen vil gi en reduksjon av profittmarginen til selskapene. Resultatene er fremstilt i tabell 9.4.

Resultat fra regresjon:

	(1) Profittmargin
Skattesats	0.207 (0.61)
_cons	0.0186 (0.22)
N	68
<i>t</i> statistikker i parentes	
* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$	

Tabell 9.4

For at resultatene kan anses som signifikante må p-verdien være under 5 %. T-verdien til skattesatsen er på 0,61 og er ikke signifikant til kravet ved et 5 % nivå. Dette vises ved at det ikke er markert med stjerne. Det kan derfor ikke konkluderes med internprismanipulasjon i Accenturekonsernet.

Et problem med datamaterialet i analysen ovenfor er at ikke alle selskapene driver innenfor samme virksomhet. Profittmarginer som sammenlignes bør være basert på samme bransje og aktivitet fordi det varierer mellom bransjer hva som er ansett som høye og lave profittmarginer. I datamaterialet er det 58 industrielle selskaper og 8 selskaper med diverse

⁶² Informasjonen knyttet til selskapets driftsinntekter og resultat før skatt er funnet via Orbis-databasen

annen virksomhet. Selskapene som driver med diverse annen virksomhet er i hovedsak finansielle selskaper og administrative selskaper.⁶³ I det følgende skal selskapene som ikke driver med industriell virksomhet fjernes for å se om dette kan endre på resultatene våre. Det vil også bli ekskludert såkalte ”outliers” for å få et mer robust resultat. Dette vil gjelde tre av selskapene. To av selskapene har profittmarginer nede i -42,75 % og -61,27 %. Et annet selskap er så lite at det er grunn til å tro det ikke er særlig aktivitet i selskapet.

Etter å ha tatt ut de enkelte selskapene er det foretatt en ny regresjonsanalyse.

Resultat fra ny regresjon:

	(1) Profittmargin
Skattesats	0.0864 (0.42)
_cons	0.0438 (0.86)
<i>N</i>	57

t statistikker i parentes

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

Tabell 9.5

Ved å ekskludere ”outliers” viser analysen i tabell 9.5 at resultatet fortsatt ikke er signifikant på et 5 % nivå. Dette innebærer at det ikke kan dras noen konklusjoner basert på resultatene fra regresjonen. Analysen finner ikke en statistisk signifikant sammenheng mellom profittmarginer og skattesatser i Accenturekonsernet.

Resultatene er ikke overraskende da datagrunnlaget er svært begrenset. Accenture har flere datterselskaper i skatteparadis, og det er gjennomgående at finansiell informasjon er begrenset for disse selskapene. Det er grunn til å tro at dette gir regresjonsanalysen misvisende resultater ettersom skatteparadisene er en sentral faktor ved internprismanipulasjon.

9.4.2 Royalty

Det er på det rene at flernasjonale selskaper har en tendens til å splitte opp sin verdiskapningskjede og fordele funksjoner og risiko på datterselskaper på en kostnadsoptimerende måte. Som nevnt i kapittel 9.2.3 overførte Accenture eierskapet av de

⁶³ Klassifiseringene er tatt fra Orbis-databasen

immaterielle eiendelene fra AGSG i Sveits til AGSL i Irland i 2010. De immaterielle eiendelene er strukturert slik at de skilles fra den ordinære virksomheten i Accenture. Med en slik strukturering eies de immaterielle eiendelene av et annet datterselskap enn de datterselskapene som faktisk benytter seg av eiendelene. AGSL utnytter dette ved å lisensiere de immaterielle eiendelene til de operative selskapene i konsernet. Datterselskapene må følgelig betale en royalty til AGSL for å få rett til å benytte eiendelene. Ved at royalty kostnadsføres reduseres skattbart overskudd i datterselskapene. AGSL vil derimot oppnå et økt skattegrunnlag som følge av royaltyinntektene. Samlet sett er det grunn til å anta at konsernets totale skattebyrde reduseres. Dette er fordi redusert skattebyrde i datterselskapene er høyere enn økt skattebyrde i AGSL. Dette er en følge av at AGSL er lokalisert i Irland med en lav skattesats på 12,5 %. Det kan virke som struktureringen av de immaterielle eiendelene er en del av en skatteminimerende strategi.

Internprising av immaterielle eiendeler følger i utgangspunktet de alminnelige regler om armlengdeprinsippet. Internprisen skal da fastsettes som om transaksjonen hadde funnet sted mellom uavhengige selskaper. På grunn av immaterielle eiendelers særegne karakteristika er det vanskelig å finne sammenlignbare uavhengige transaksjoner. På bakgrunn av dette er det usikkerhet knyttet til prising av immaterielle eiendeler.

Selv om struktureringen er en del av en skatteminimerende strategi er det ikke nødvendigvis gjort et lovbrudd fra Accenture. Det er først når internprisingen av royalty ikke er i samsvar med armlengdeprinsippet at det er ansett som ulovlig. Det er imidlertid ikke mulig å si noe om royaltyen ettersom AGSL er fritatt for regnskapsplikt. Det er heller ikke mulig å si noe om inntektene selskapet genererer fra de immaterielle eiendelene.

Til tross for at det er vanskelig å si noe om Accenture sin internprisingspraksis, ønskes det likevel å påpeke hva som er mulig og sannsynlig. Det er blant annet empirisk dokumentert at flernasjonale selskaper tenderer å lokalisere rettighetene til de immaterielle eiendelene i lavskatteland og ikke i de landene hvor den immaterielle eiendelen oppstod.⁶⁴ I tillegg er lovgivningen knyttet til immaterielle eiendeler preget av diffuse og til dels uavklarte problemstillinger. Basert på analysens funn virker det sannsynlig at Accenture bruker royalty som et sentralt instrument for å redusere konsernets total skattebetaling.

---

⁶⁴ Dette er vist av (Karinsky og Riedel, 2009)

9.5 Kapittelkonklusjon

Accenture har mange interne transaksjoner, hvorav et flertall av transaksjonene er knyttet til konsernets store verdier i immaterielle eiendeler. Selskapet kan utnytte usikkerheten knyttet til bruk av armlengdeprinsippet på de immaterielle eiendelene. De immaterielle eiendelene er strukturert slik at de skilles fra den ordinære virksomheten. Den rettmessige eieren, AGSL, utnytter dette ved å lisensiere de immaterielle eiendelene til konsernets operative selskaper. Irland har en skattemessig gunstig behandling av immaterielle eiendeler. I tillegg kan den effektive skattesatsen bli så lav som 2,5 %. Det er mye som tilsier at plasseringen av konsernets immaterielle eiendeler er skattemessig motivert. For å finne tegn til skattemotiverte internpriser er det foretatt en sammenligning av datterselskaperes profittmarginer med formelle skattesatser. Det er ikke indikasjoner som tyder på at Accenture har skattemotiverte internpriser. Det er imidlertid ønskelig å understreke at analysen ikke var tilstrekkelig. Dette skyldes at flere datterselskaper ikke kunne inkluderes i analysen på grunn av begrensede informasjonskanaler. I tillegg kan de formelle skattesatsene som er benyttet være uthullet av skatteavtaler og skattefordeler.

Holdingselskapet AIS utpekte seg som et sentralt ledd i Accenture sin organisasjonsstruktur. AIS er registrert i Luxembourg og opererer som konsernets internbank. Internbanken har en sveitsisk filial som antagelig er en av hovedgrunnene til at selskapet har en effektiv skattesats mellom 0 % og 1 %. Det som er interessant med AIS er at selskapet spilte en stor rolle i overføringen av konsernets immaterielle eiendeler. De immaterielle eiendelene ble overført fra den tidligere eier i Sveits, via AIS i Luxembourg, og deretter til nåværende eier i Irland. AIS kom godt ut av denne strategien, og endte opp med en skattefri gevinst på \$5,8 milliarder. Det er mye som tyder på at strategien er skattemessig motivert og selskapets høye profittmarginer og lave effektive skattesatser underbygger dette.

Accenture har mange trekk som samsvarer med flernasjonale selskaper som har blitt offentlig avslørt for å drive med urimelig skatteplanlegging. Accenture har en organisasjonsstruktur som bærer preg av å være lite transparent med flere datterselskaper i skatteparadis. Et fellestrekk for skatteparadisene er at lovstrukturen er bygd opp for å hindre innsyn og sikre anonymitet. Dette muliggjør at konsernet kan drive med urimelig skatteplanlegging og skattemotivert internprising uten at utenforstående og skattemyndigheter oppdager det. Mangel på innsyn var en av de største utfordringene ved analysen. Dette hindret utførelse av tilstrekkelige analyser og å kunne konkludere på et sikkert grunnlag.

10. Accenture Norge

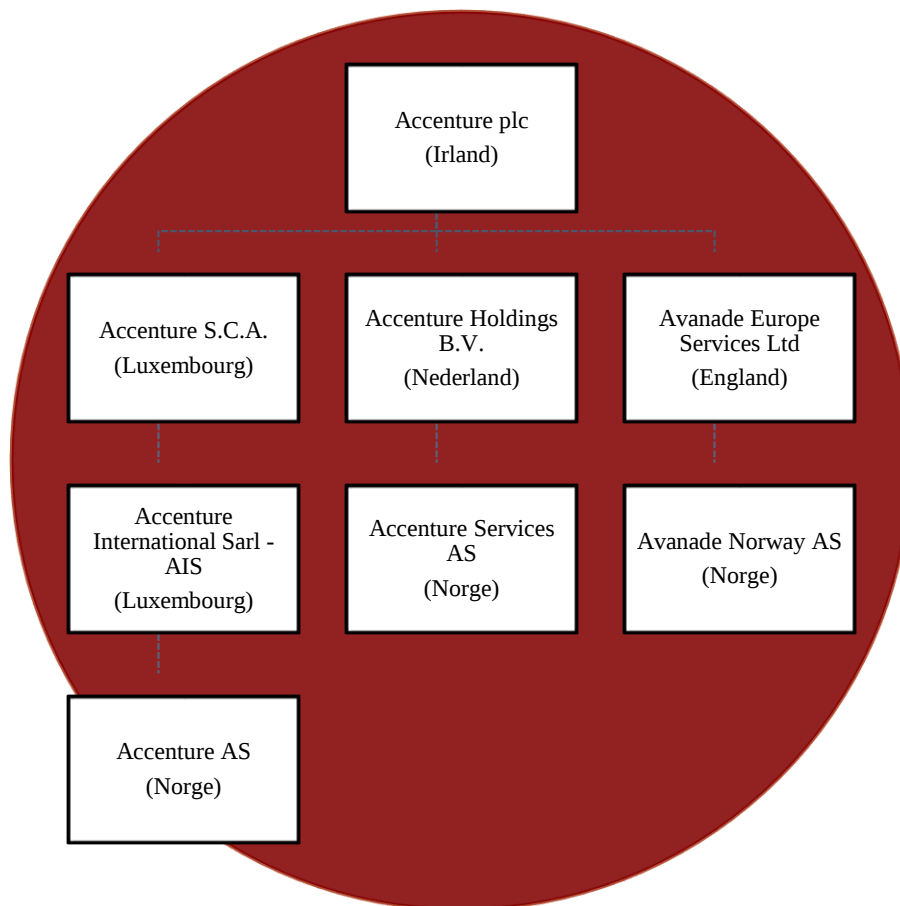
10.1 Om Accenture Norge

I Norge driver Accenture sin virksomhet gjennom sitt datterselskap Accenture AS. Accenture AS har hovedkontor på Fornebu i Bærum kommune, samt avdelingskontorer i Bergen og Stavanger. Den norske virksomheten ble etablert i 1957 og Tonje Sandberg overtok i oktober 2015 rollen som administrerende direktør. Accenture har i overkant av 1000 ansatte i Norge.

Accenture arbeider aktivt innenfor området innovasjon og utvikling. I de nyeste årsrapportene til Accenture AS presiseres det at selskapet ønsker å benytte de nærmeste årene til å fokusere på innovativ bruk av teknologi i offentlig sektor. Selskapet ønsker å arbeide aktivt for at elektronisk kommunikasjon skal være den primære kanalen for dialog mellom offentlige virksomheter og innbyggerne. Accenture er involvert i ulike forskningsprosjekter og har blant annet avtaler med NAV, Altinn og Elhub. I løpet av en åtte års periode har Accenture totalt levert IKT-systemer, rådgivning og prosjektstyring for tre milliarder kroner til NAV. Dette innebærer at NAV har stått for nesten en femtedel av alt arbeidet Accenture gjør i Norge.

10.2 Organisasjonsstruktur

Accenture har tre datterselskaper i Norge. Disse er følgende Accenture AS, Accenture Services AS og Avanade Norway AS. Alle er gjennom sin konserntilknytning, et datterselskap av morselskapet Accenture plc.

Figur 10.1. Organisasjonsstrukturen for Accenture sine datterselskaper i Norge.⁶⁵

Selskapene Avanade Norway AS og Accenture Services AS er registrert på samme adresse som Accenture AS på Fornebu. Accenture Services AS ble stiftet 25. september 2013 som et ledd i etableringen av en kundeavtale mellom Telenor Norge og Accenture. Kundeavtalen gjaldt utvikling og vedlikehold av IT- systemer knyttet til Telenors mobile verdikjede og fellessystem. Accenture Services AS er et heleid datterselskap av holdingselskapet Accenture Holdings B.V. som er registrert i Nederland. Selskapet har ingen ekstern omsetning, men fungerer som underleverandør for andre Accentureselskaper. Avanade Norway AS ble stiftet i september 2005 og er et heleid datterselskap av Avanade Europe Services Ltd som er registrert i England. Avanade Norway AS inngår i Avanadekonsernet som igjen er et underkonsern av Accenture. Virksomhetsområdet til selskapet er salg av konsulenttjenester innen IT.

I Norge driver Accenture i hovedsak virksomhet gjennom sitt datterselskap Accenture AS. I fortsettelsen analyseres Accenture AS og det vil dermed bli sett bort i fra datterselskapene Accenture Services AS og Avanade Norway AS.

⁶⁵ Figuren er basert på informasjon fra Orbis-databasen

Accenture AS ble stiftet i november 2007 og er et heleid datterselskap av holdingselskapet AIS. Accenture AS er en videreføring av Accenture ANS. Accenture ANS ble oppløst i september 2008. Omdanningen fra å være et ansvarlig selskap til et aksjeselskap ble gjennomført med skatte- og regnskapsmessig kontinuitet. Dette innebærer at all aktivitet, ansatte, leverandør- og kundeavtaler og samtlige eiendels- og gjeldsposter ble overført fra Accenture ANS til Accenture AS. Det er kun tilgjengelige årsrapporter fra Accenture AS og i fortsettelsen vil analysen basere seg på regnskapstall fra 2009 til 2014.

10.3 Internprising⁶⁶

Kapittel 4.2 belyser hvordan flernasjonale selskaper kan flytte overskudd fra høyskatteland til lavskatteland ved å feilprise konserninterne transaksjoner. For å få en oversikt over mulighetene Accenture AS har til internprismanipulasjon skal selskapets driftsinntekter og driftskostnader analyseres. Deretter vil selskapets profittmarginer analyseres da profittmarginers størrelse ofte er en god indikasjon på internprismanipulasjon. Profittmarginene vil sammenlignes med profittmarginer til sammenlignbare selskaper. Avslutningsvis vil fokuset ligge på de konserninterne transaksjonene knyttet de til immaterielle eiendelene. Utgangspunktet for dette vil være en tidligere skattetvist mellom Accenture ANS og Skatt Øst.

10.3.1 Kostnadsanalyse

I det følgende skal det foretas en kostnadsanalyse med den intensjon å finne ut hvilke muligheter konsernet har til internprismanipulasjon.

Kostnader relativt til inntekter i Accenture AS (i hele tall, NOK):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Totale driftsinntekter	1 938 761 417	1 614 911 262	1 633 271 973	1 650 118 210	1 480 421 495	1 718 657 456
Totale driftskostnader	1 885 883 491	1 639 987 497	1 597 781 738	1 612 848 823	1 439 377 284	1 579 467 973
Kostnader som % av inntekter	97,27%	101,55%	97,83%	97,74%	97,23%	91,90%

Tabell 10.1. Tallene er hentet fra årsregnskapene til Accenture AS.

Fra tabell 10.1 kan det belyses at kostnadene i Accenture AS utgjør store summer. I 2013 var driftskostnadene så høye at de oversteg driftsinntektene, og selskapet fikk følgelig et negativt

driftsresultat. I gjennomsnitt utgjør driftskostnadene hele 97,25 % av driftsinntektene for perioden 2009 til 2014.⁶⁷

I 2014 genererte selskapet inntekter for over 1,94 milliarder kroner. Det samme året var skattekostnaden til selskapet i overkant av 18 millioner kroner. Den lave skattekostnaden relativt til selskapets inntekter er en konsekvens av et høyt kostnadsnivå. For å ytterligere undersøke det høye kostnadsnivået i Accenture AS, vil selskapets kostnadsposter analyseres.

Totale driftskostnader for Accenture AS (i hele tall, NOK):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Kjøpte tjenester	824 056 986	545 653 952	387 807 379	344 594 917	286 130 735	298 727 336
Lønnskostnader	902 706 527	875 260 659	991 047 100	977 433 006	900 532 432	924 910 649
Avskrivninger	3 266 575	3 280 929	3 734 908	3 478 808	3 399 819	4 014 614
Husleie og vedlikehold	34 558 279	39 253 869	43 682 440	48 040 828	50 071 899	53 926 798
Annen driftskostnad	121 295 124	176 538 088	171 509 911	239 301 265	199 242 399	297 888 576
Totale driftskostnader	1 885 883 491	1 639 987 497	1 597 781 738	1 612 848 823	1 439 377 284	1 579 467 973

Tabell 10.2. Tallene er hentet fra årsregnskapene til Accenture AS.

I tabell 10.2 fremkommer det at totale driftskostnader har hatt en økning på 19,4 % siden 2009.⁶⁸ Det er kostnadspostene ”kjøpte tjenester” og ”lønnskostnader” som er de største driverne bak totale driftskostnader, og det er ”kjøpte tjenester” som hovedsakelig har økt siden 2009.⁶⁹ Det skal nevnes at regnskapsposten ”andre driftskostnader” er den tredje største kostnadsposten. Det er her royalty kostnadsføres og det skal vies mer oppmerksomhet til denne posten i kapittel 10.3.4. I fortsettelsen av delkapittelet skal det kun fokuseres på selskapets kjøpte tjenester.

I regnskapsposten ”kjøpte tjenester” inngår både interne tjenester og eksterne tjenester. Prising av konserninterne tjenester skal i likhet med andre interne transaksjoner være i samsvar med armlengdeprinsippet. Accenture tilbyr unike tjenester som gjør det vanskelig å finne sammenlignbare tjenester. I henhold til OECDs retningslinjer for internprising er kostpluss-metoden og SUP-metoden mest hensiktsmessige ved prisingen av interne tjenester.⁷⁰ Til tross for retningslinjene til OECD er prising av interne tjenester ingen eksakt vitenskap. Denne problematikken gjør det mulig for Accenture å manipulerer prisene på de interne transaksjonene.

⁶⁷ Utregning: $(97,27 + 101,55 + 97,83 + 97,74 + 97,23 + 91,9)/6 = 97,25$

⁶⁸ Utregning: $(1\,885\,883\,491 - 1\,579\,467\,973)/1\,579\,467\,973 = 19,4\%$

⁶⁹ Under lønnskostnader ligger lønn og personalutviklingskostnader

⁷⁰ Internprisingsmetodene er det redegjort for i kapittel 5.1

Interne og eksterne kostnader for Accenture AS (i hele tall, NOK):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Interne kjøpte tjenester	610 915 071	398 709 152	277 184 188	253 849 655	230 642 476	239 589 132
Eksterne kjøpte tjenester	213 141 914	146 944 799	110 623 191	90 745 262	55 488 259	59 138 204
Kjøpte tjenester	824 056 985	545 653 951	387 807 379	344 594 917	286 130 735	298 727 336

Tabell 10.3. Tallene er hentet fra årsregnskapene til Accenture AS.

Tabell 10.3 viser hvordan de interne- og eksterne kjøpte tjenestene til sammen utgjør ”totale kjøpte tjenester”. Det er klare økninger i både de interne kjøpte tjenestene og de interne kjøpte tjenestene. Selskapets interne kjøpte tjenester er knyttet til kjøp av leveransekapasitet fra utlandet og økningen i interne kjøpte tjenester viser at selskapet har økt graden av denne ressursen kraftig.

I fortsettelsen skal det ved hjelp av et talleksempel belyses i hvor stor grad internprismanipulasjon av interne kostnader kan redusere skattbart overskudd i Accenture AS. Det forutsettes at prisene som tjenestene blir kjøpt for ikke påvirker inntekter eller andre kostnader for Accenture AS. Årsrapportene gir ingen informasjon angående hvilke selskaper Accenture AS kjøper tjenester av, men det antas at de har insentiver til å flytte overskudd ut av Norge. For eksempelets skyld antas det at kostnadsposten til de interne kostnadene i 2014 er 3 % for høy på grunn av internprismanipulasjon. Dette indikerer at de interne kostnadene reduseres med 18 millioner kroner.⁷¹ De interne kostnadene i tabell 10.3 vil da utgjøre 592,5 millioner for inntektsåret 2014.⁷² Følgelig vil de totale driftskostnadene i tabell 10.2 falle til 1,868 milliarder.⁷³ Selskapets skattbare overskudd vil dermed øke fra opprinnelige 58,8 millioner til 77,1 millioner, noe som innebærer en prosentvis økning på 31,17 %.⁷⁴

Eksempelet illustrerer hvordan Accenture potensielt kan utnytte interne kjøp av tjenester til å blåse opp selskapets kostnader. Talleksempelen ovenfor er kun en illustrasjon av påvirkningskraften til interne kostnader. Eksempelet viser at små justeringer kan gi store skattemessige fordeler for selskapet, og at interne kjøpte tjenester påvirker skattbart overskudd betydelig. Dette medfører at Accenture kan bruke de interne kostnadene til å redusere sitt skattbare overskudd.

Accenture har hatt en betydelig økning i selskapets totale driftskostnader siden 2009. De interne kostnader har utgjort en stor del av denne økningen. Det er imidlertid viktig å

⁷¹ Utregning: $610\,915\,071 - 610\,915\,071 \cdot 0,97 = 18\,327\,459$

⁷² Utregning: $61\,091\,507 \cdot 0,97 = 592\,587\,612$

⁷³ Utregning: $1\,885\,883\,490 - 18\,327\,459 = 1\,867\,556\,039$

⁷⁴ Utregning av nytt skattbart overskudd: $58\,799\,495 + 18\,327\,459 = 77\,126\,954$. Utregning: $(77\,126\,954 - 58\,799\,495) / 58\,799\,495 = 31,17\%$

bemerke at en økning i kostnader kan ha andre årsaker bak seg enn internprismanipulasjon. Vekst i selskapet er en slik årsak. Ettersom det ikke er offentlig informasjon tilgjengelig angående prisdannelsen i konsernets interne tjenester kan det ikke, i denne analysen, avgjøres om det foregår internprismanipulasjon.

10.3.2 Inntektsanalyse

Som forklart ovenfor kan selskaper trikse med interne kjøpte tjenester for å få et lavere skattbart overskudd. I det følgende skal det belyses hvor store de interne inntektene til Accenture AS er, og hvordan disse eventuelt kan brukes til overskuddsflytting.

I årsrapportene til Accenture AS er det informert om at selskapet selger tjenester til både uavhengige og nærstående selskaper, hvorav sistnevnte er mest relevant for den videre analysen.

Totale inntekter for Accenture AS (i hele NOK):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Honorarinntekter	1 824 916 774	1 515 662 190	1 497 307 501	1 541 577 941	1 377 354 472	1 588 857 849
Interne inntekter fra tjenester	113 844 643	99 249 072	135 964 472	108 540 269	103 067 023	129 799 607
Totale driftsinntekter	1 938 761 417	1 614 911 262	1 633 271 973	1 650 118 210	1 480 421 495	1 718 657 456

Tabell 10.4. Tallene er hentet fra årsregnskapene til Accenture AS.

Som det går frem av tabell 10.4 består de ”totale driftsinntektene” til Accenture AS av ”honorarinntekter” og ”interne inntekter fra tjenester”. De interne inntektene kommer av at Accenture AS jevnlig bistår andre selskaper i konsernet. De interne inntektene var på det høyeste 136 millioner i 2012 og på det laveste 99 millioner i 2013. Dette tilsvarer henholdsvis 8,32 % og 6,15 % av selskapets totale driftsinntekter.⁷⁵ For 2014 utgjør de interne inntektene 5,87 % av totale driftsinntekter. Det er interessant å se at honorarinntektene som kommer fra eksterne tjenester har økt jevnt siden 2009, mens de interne tjenesteinntektene totalt sett har falt.

Til sammenligning utgjør interne tjenstekostnader nesten fem ganger så mye som de interne tjenesteinntektene i 2014.⁷⁶ Dette vil si at Accenture AS kjøper mer tjenester av nærstående selskaper enn de selv selger til nærstående selskaper. Det er ikke unaturlig at store konsern har datterselskaper som tilbyr støttefunksjoner, og at slike operative selskaper som Accenture AS derfor kjøper flere tjenester enn de selger tjenester. Selv om inntektene fra de

⁷⁵ Utregning: $135\,964\,472 / 1\,633\,271\,973 = 8,32\%$ og $99\,249\,072 / 1\,614\,911\,262 = 6,15\%$

⁷⁶ Utregning: $610\,915\,071 / 113\,844\,643 = 5,37\%$

interne tjenestene ikke utgjør store summer sammenlignet med de interne kostnadene kan en manipulering av prisene utgjøre store summer over tid.

Dersom Accenture ønsker å utnytte de interne kjøpte tjenestene til overskuddsflytting, er det naturlig å tro de ønsker å manipulerer prisene ned. Reduserte interne inntekter kan redusere skattbart overskudd i like høy grad som eksterne inntekter. På grunn av utredningen sitt omfang er det imidlertid ikke mulighet til å finne ut om de interne salgsinntektene er i samsvar med armlengdeprinsippet. Som ved kostnadene er det ikke opplyst hvilken metode selskapet benytter for å fastsette prisene på tjenestene. Det kan kun konkluderes med at muligheten og insentivene for internprismanipulasjon er til stede i Accenture AS.

10.3.3 Profittmarginer

Det er empirisk dokumentert at flernasjonale selskaper kan flytte overskudd fra høyskatteland til lavskatteland gjennom ulike strategier for internprising. Møen og Tropina (2012) bekreftet dette og fant at flernasjonale selskaper har 4,5 % lavere skattbart overskudd enn sammenlignbare nasjonale selskaper i Norge.

I fortsettelsen skal det benyttes en indirekte metode for å få en indikasjon på hvorvidt det foregår internprismanipulasjon i Accenture AS. Med den indirekte metoden ønskes det å se om Accenture AS har mistenkelig lavere profittmarginer enn konkurrerende nasjonale selskaper som ikke har de samme muligheten til å drive med overskuddsflytting. Videre vil det foretas en sammenligning av profittmarginene til Accenture AS med andre norske datterselskap av flernasjonale selskaper.

For å få til et godt sammenligningsgrunnlag bør de nasjonale selskapene i analysen ha likhetstegn med Accenture AS. I analysen er det tatt utgangspunkt i selskapets næringskode fra Brønnøysundregisteret. Dette tilsvarer NACE-kode 62020, ”konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi”. Videre er det benyttet segmenteringsverktøyet på proff.no til å finne sammenlignbare selskaper. Ingen av de nasjonale selskapene innenfor samme bransje kunne måle seg med selskapets høye omsetning, og heller ikke antall ansatte. De nasjonale selskapene som er brukt i analysen er betydelig mindre enn Accenture AS. Selv om sammenligningsgrunnlaget ikke er optimalt ønskes det likevel å vise resultatene, da de viser at en lav profittmargin ikke nødvendigvis tilsvarer overskuddsflytting i denne bransjen.

Profittmarginer til Accenture AS og sammenlignbare nasjonale selskap:

Selskap	2014	2013	2012	2011	2010	2009	Gjennomsnitt
ITET AS	0,11%	-1,07%	-16,73%	0,18%	0,92%	-0,48%	-2,85%
Move AS	3,12%	3,41%	1,83%	2,00%	-0,28%	5,22%	2,55%
Accenture AS	3,03%	-1,08%	2,85%	3,58%	3,73%	9,35%	3,58%
Skill AS	3,18%	5,77%	3,57%	1,71%	5,52%	4,71%	4,08%
Holte Consulting AS	3,89%	5,47%	4,84%	6,05%	4,74%	7,50%	5,42%
RAV Norge AS	7,91%	8,90%	3,02%	4,32%	14,50%	2,41%	6,84%
Norkart AS	4,68%	6,91%	6,31%	7,83%	13,35%	3,51%	7,10%

Tabell 10.5. Tallene er hentet fra RavnINFO.⁷⁷

Tidligere teori tilsier at Accenture AS vil ha en lavere profittmargin enn sammenlignbare norske nasjonale selskaper dersom Accenture AS driver med overskuddsflytting. Fra tabell 10.5 er gjennomsnittlig profittmargin for de sammenlignbare nasjonale selskapene på 3,86 %.⁷⁸ Accenture AS ligger rett under gjennomsnittet med en profittmargin på 3,58 %.⁷⁹ Selv om analysen tyder på at Accenture AS ikke driver med overskuddsflytting bør det understrekes at selskapene det er sammenlignet med er betydelig mindre i størrelse og er dermed ikke et godt sammenligningsgrunnlag. Det kan virke naturlig at selskaper som er på størrelse med Accenture AS har ekspandert ut av Norge og derfor faller ut av kategorien nasjonale selskaper. Som følge av at det ikke er mulig å finne et tilstrekkelig sammenligningsgrunnlag kan det ikke konkluderes på bakgrunn av disse resultatene.

Videre sammenlignes Accenture AS med andre sammenlignbare norske datterselskaper av flernasjonale selskaper. Dette kan kun gi en indikasjon på hvorvidt Accenture AS driver med profittflytting relativt til sammenlignbare selskap. Selskapene er funnet ved bruk av den samme søkemotoren på proff.no med den samme NACE-koden 62020, ”konsulentvirksomhet tilknyttet informasjonsteknologi”. Kriteriene som er brukt er knyttet til antall ansatte og driftsinntekter. Grensen for antall ansatte er satt fra 400 til 1300 ansatte, mens for totale driftsinntekter ligger grensen mellom 1 milliard og 2,5 milliarder. Til sammenligning har Accenture AS i overkant av 1000 ansatte og driftsinntekter på 1,9 milliarder. Totalt ble det funnet syv sammenlignbare selskaper ved bruk av de overnevnte kriteriene.

⁷⁷ RavnINFO tilbyr regnskapsdata for norske foretak registrert i Brønnøysundregistrene

⁷⁸ Utregning: $(-2,85 + 2,55 + 4,08 + 5,42 + 6,84 + 7,1) / 6 = 3,86 \%$

⁷⁹ Utregning: $(3,03 - 1,08 + 2,85 + 3,58 + 3,73 + 9,35) / 6 = 3,58 \%$

Profittmarginer til Accenture AS og andre norske flernasjonale datterselskaper:

	2014	2013	2012	2011	2010	2009	Gjennomsnitt
Cisco Systems Norway AS	3,60%	9,78%	-1,36%	-0,45%	1,21%	3,32%	2,68%
International business Machines AS	7,52%	11,19%	8,78%	4,48%	-1,04%	-10,30%	3,44%
Accenture AS	3,03%	-1,08%	2,85%	3,58%	3,73%	9,35%	3,58%
Capgemini Norge AS	4,82%	7,82%	6,72%	4,54%	3,31%	-1,36%	4,31%
Tieto Norway AS	3,21%	6,36%	11,30%	9,59%	2,25%	-3,39%	4,89%
Omega AS	5,33%	6,02%	4,69%	5,12%	6,07%	5,50%	5,45%
Sopra Steria AS	3,89%	4,93%	3,61%	6,58%	7,57%	6,87%	5,57%

Tabell 10.6. Tallene er hentet fra RavnINFO.

Den gjennomsnittlige profittmarginen blant de åtte norske datterselskapene, inkludert Accenture AS, ligger mellom 2,68 % og 5,57 %. Dette er vist i tabell 10.6. Accenture AS har til sammenligning en gjennomsnittlig profittmargin på 3,58 %, og skiller seg følgelig ikke ut fra gruppen. Dette trenger ikke nødvendigvis å bety at selskapet ikke driver med overskuddsflytting. Siden alle selskapene er flernasjonale har de incentiver til overskuddsflytting. Analysen kan verken bekrefte eller avkrefte mistanker til internprismanipulasjon basert på disse resultatene. Det er typisk for noen bransjer at profittmarginer er minimale og at det foreligger naturlige årsaker bak dette og lave profittmarginer betyr ikke nødvendigvis overskuddsflytting.

Totalt sett gir ikke analysen av profittmarginene indikasjoner på internprismanipulasjon i Accenture AS. Resultatene er imidlertid ikke pålitelige som en følge av dårlige sammenligningsgrunnlag.

10.3.4 Royalty

Som tidligere nevnt er de immaterielle eiendelene strukturert slik at de skilles fra den ordinære virksomheten i Accenture. Med en slik strukturering eies de immaterielle eiendelene av et annet datterselskap enn de datterselskapene som faktisk benytter seg av eiendelene. Den rettmessige eieren, AGSL, utnytter dette ved å lisensiere de immaterielle eiendelene til de operative selskapene i konsernet. De operative selskapene må følgelig betale en royalty til AGSL for å få rett til å bruke disse. I fortsettelsen skal det undersøkes hvor stort utslag royalty har på kostnadene for Accenture AS.

Andre driftskostnader for Accenture AS (i hele tall, NOK):

	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Andre interne driftskostnader	99 802 521	65 103 834	71 025 101	182 723 239	145 211 792	n.a.
Andre eksterne driftskostnader	21 492 603	111 434 254	100 484 810	56 578 026	54 030 607	n.a.
Totale andre driftskostnader	121 295 124	176 538 088	171 509 911	239 301 265	199 242 399	297 893 949

Tabell 10.7. Tallene er hentet fra årsregnskapene til Accenture AS.

I årsregnskapet til Accenture AS er det opplyst at selskapets andeler av felleskostnader og royalty er kostnadsført i posten ”andre interne driftskostnader”. Disse kostnadene er illustrert i tabell 10.7. Av de tallene om er tilgjengelige utgjør felleskostnader og royalty 182 millioner på det høyeste og 65 millioner på det laveste. Dersom tallene sammenlignes med selskapets totale driftskostnader utgjør felleskostnader og royalty henholdsvis 11,33 % og 3,97 %.⁸⁰ Det er usikkert hva som skyldes forskjellene i kostnadsnivået knyttet til felleskostnader og royalty, men samlet sett vil disse kostnadene bidra til å redusere selskapets skattbare overskudd. For å kunne si noe ytterligere om royalty skal det i fortsettelsen redegjøres for selskapets internprisingspraksis.

Det som er interessant er at Accenture har tidligere vært involvert i en rettssak i det norske rettssystemet. Tvisten stod mellom Accenture ANS og Skatt Øst. Saken som ble ført for Oslo tingrett gjaldt gyldigheten av Skatt Øst sitt vedtak vedrørende ligningen av Accenture ANS for inntektsårene 2006 og 2007.⁸¹ Et av hovedspørsmålene i saken var om det skulle gis full fradragsrett for royalty betalt til daværende rettmessige eier, AGSG. Skatt Øst mente at selskapet i selvangivelsen hadde oppgitt for høye fradrag for royalty til AGSG og at det forelå en inntektsreduksjon på grunn av interessefellesskapet. Accenture ANS vant ikke frem med sitt syn i forhold til fradragsretten for royalty som innebar 19 millioner i økt skatt for de to inntektsårene. Accenture ANS anket avgjørelsen. Borgarting lagmannsrett kom da frem til at Skatt Øst ikke hadde sannsynliggjort at det forelå en inntektsreduksjon på grunn av et interessefellesskap og opphevet dommen fra Oslo tingrett.⁸² I forbindelse med at anken førte frem, opplyser Accenture AS i sin årsrapport at de velger å opprettholde samme internprisingspraksis. I fortsettelsen er analysen basert på opplysninger hentet fra søksmålet.

Selskapets internprisingspraksis er basert på den såkalte overskuddsdelingsmetoden. Overskuddsfordelingsmetoden bygger på en trinnvis fastsettelse av armlengdespris. Først fastsettes enn grunnnavkastning basert på rutineaktiviteter før det gjenværende overskuddet fordeles basert på partenes bidrag og risiko i forhold til merverdi.⁸³ Accenture har lagt til grunn at det norske selskapet kun utfører rutineaktiviteter mens AGSL kun utfører ikke-rutineaktiviteter. På den måten tilfaller grunnnavkastningen Accenture AS, mens det gjenværende overskuddet tilfaller AGSL. I avtalen mellom partene er det en enighet om at AGSL kun oppnår royalty dersom overskuddet til Accenture AS overstiger grunnnavkastningen. Det er videre enighet om at et overskudd som overstiger både

---

⁸⁰ Utregning: $182\,723\,239 / 1\,612\,848\,823 = 11,33\%$. Utregning: $65\,103\,834 / 1\,639\,987\,497 = 3,97\%$

⁸¹ Hentet fra «TOSLO-2010-199268 - UTV-2011-1440» (Oslo tingrett, 2011)

⁸² Hentet fra «LB-2011-190854 – UTV-2013-1012» (Borgarting lagmannsrett, 2013)

⁸³ Metoden er ytterligere forklart i kapittel 5 under internprisingsmetoder

grunnnavkastningen og maksimal royalty vil tilfalle Accenture AS. Metoden innebærer en avveining mellom den grunnnavkastningen som blir bestemt, og den royaltysatsen som settes etterpå.⁸⁴

Accenture sin internprisingspraksis tar utgangspunkt i at Accenture AS ikke bidrar til merverdi gjennom sin anvendelse av de immaterielle eiendelene. Det er imidlertid slik at eksisterende immaterielle eiendeler kan videreutvikles blant annet gjennom konsulenter bruk av metoder, verktøy og prosesser i forbindelse med oppdrag for klienter. Accenture AS har selv ansvar for å selge sine tjenester til eksterne kunder. Selskapets lokale kundeforhold, kontrakter, funksjoner, markedsføring og kompetanse bidrar til utførelsen av selskapets oppdrag. Til tross for at Accenture AS kan få hjelp av andre nærstående selskaper, deriblant AGSL, kan det argumenteres for at Accenture AS er den viktigste aktøren. I så fall vil selskapets anvendelse av de immaterielle eiendelene være med på å skape meravkastning. Dette var blant annet omstridt i rettsaken i Oslo tingrett. Skatt Øst mente at det norske selskapets anvendelse av rettighetene skapte meravkastning, ikke bare på grunn av rettighetenes eksistens, men også på bakgrunn av hvordan de faktisk ble anvendt.⁸⁵

Flernasjonale selskaper kan utnytte at det er vanskelig å avgjøre i hvilket ledd merverdi skapes. På bakgrunn av dette krever skattemyndighetene dokumentasjon på at prisingen er i samsvar med armlengdeprinsippet. Dette kan gjøres ved å foreta en sammenligning med sammenlignbare transaksjoner under lignende markedsforhold. Utfordringen er å finne sammenlignbare transaksjoner på grunn av immaterielle eiendelers særegne karakteristika. Dette kan gi rom for skattemotivert internprising ettersom skjønn gjør at det ofte foreligger frihetsgrader. God bruk av internprisingsmetoder er derfor avgjørende for flernasjonale selskaper for å kunne bevise sin uskyld.

Det er skattemyndighetene som i utgangspunktet har bevisbyrden dersom de mener at det foreligger en inntektsreduksjon som skyldes et interessefellesskap. Det fremgår av skatteloven §13-1 (2) at det er tilstrekkelig at skattemyndighetene sannsynliggjør at det foreligger en inntektsreduksjon når det andre selskapet er hjemmehørende i utlandet. I skattetvisten mellom Skatt Øst og Accenture ANS klarte ikke skattemyndighetene å sannsynliggjøre at det forelå en inntektsreduksjon som skyldtes et interessefellesskap. Det som er interessant er at Skatt Øst først vant frem i Oslo tingrett, men tapte etter at Accenture anket avgjørelsen. Dette presiserer at anvendelse av armlengdeprinsippet i tilknytning til

---

⁸⁴ Hentet fra «TOSLO-2010-199268 - UTV-2011-1440» (Oslo tingrett, 2011)

⁸⁵ Hentet fra «TOSLO-2010-199268 - UTV-2011-1440» (Oslo tingrett, 2011)

immaterielle eiendeler er preget av diffuse og til dels uavklarte problemstillinger. Slike problemstillinger har ofte en tendens til å havne i rettssystemet.

10.4 Kapittelkonklusjon

Accenture AS har en høy grad av konserninterne transaksjoner og det er på det rene at den høye skattesatsen i Norge gir incentiver til overskuddsflytting. For å kartlegge mulighetene Accenture AS har til å redusere skattbart overskudd gjennom skattemotivert internprising er det foretatt en analyse av selskapets driftsinntekter og driftskostnader. For regnskapsåret 2014 utgjør interne inntekter 5,87 % av totale driftsinntekter mens interne kostnader utgjør 43,72 % av totale driftskostnader.⁸⁶ I tillegg er det interessant å se at de konserninterne transaksjonene har økt betraktelig de siste årene, og den høye graden av konserninterne transaksjoner bidrar til å redusere selskapets skattbare overskudd. Det er imidlertid ikke indikasjoner som tilsier at det foreligger skattemotiverte internpriser.

I perioden 2009 til 2014 har Accenture AS hatt profittmarginer som gjennomsnittlig tilsvarer 3,58 %. Det er foretatt en sammenligning av selskapets profittmarginer relativt til sammenlignbare selskaper for å se om selskapet har unaturlig lave profittmarginer. Resultatene viser tilsvarende lave profittmarginer i andre selskaper, men det må understrekes at sammenligningsgrunnlaget ikke er optimalt. Profittmarginene til Accenture AS skilte seg heller ikke ut sammenlignet med andre datterselskaper av flernasjonale selskaper.

Selskapets internprisingspraksis tar utgangspunkt i at selskapet ikke bidrar til merverdi gjennom sin anvendelse av de immaterielle eiendelene. I en tidligere skattetvist mellom Skatt Øst og Accenture ANS mente Skatt Øst at selskapets anvendelse skapte merverdi, ikke bare på grunn av rettighetenes eksistens, men også på bakgrunn av hvordan selskapet anvendte rettighetene. Det som er interessant er at Accenture ANS ikke vant frem med sitt syn, men da Accenture ANS anket dommen ble det presisert at skattemyndighetene ikke hadde sannsynliggjort at det forelå en inntektsreduksjon som følge av interessefellesskapet. Ofte er det vanskelig å avgjøre i hvilket ledd merverdi skapes og anvendelse av armlengdeprinsippet i tilknytning til immaterielle eiendeler er preget av usikkerhet. Det er dermed ikke uvanlig at slike problemstillinger har en tendens til å havne i rettssystemet. Som nevnt har Accenture AS videreført internprisingspraksisen til Accenture ANS og det er ikke

---

⁸⁶ Interne kostnader består av tjenester, royalty og felleskostnader (32,39 % + 11,33 % = 43,72 %)

---

indikasjoner på skattemotivert internprising på bakgrunn av tilgjengelige informasjonskanaler.

11. Reguleringer mot urimelig skatteplanlegging

11.1 Innledning

Fremveksten av flernasjonale selskaper har resultert i nye utfordringer knyttet til dagens skattesystem. Omfanget av internasjonal skattearbitrasje har økt, og i flere tilfeller går skatteplanleggingen imot lovens hensikt. Et særtrekk ved flernasjonale selskaper er at de benytter komplekse organisasjonsstrukturer og tar i bruk skatteparadiser, noe som gjør kontroll og bruk av dagens reguleringer vanskelig.

Skatteparadiser sikrer selskaper skattemessig tilhørighet uten at selskapene trenger å ha reell økonomisk aktivitet i landet. Dette understøtter at skatteparadiser ikke legger forhold til rette for verdiskapning og resulterer i tapt skatteproveny i de enkelte land. Det er ingen tvil om at skatteparadisenes fremste konkurranseparameter er at de tilbyr lave skattesatser i kombinasjon med sekretesseregler. Sekretessereglene hindrer innsyn og sikrer anonymitet. Dette bidrar til informasjonsasymmetri mellom skattyter og skattemyndighetene som gir insentiver til moralsk hasard.

Urimelig skatteplanlegging og utnyttelse av skatteparadiser forårsaker flere negative effekter. Skattedirektør, Hans Kristian Holte, er bekymret for konkurransevidninger i markedet. *”Hvis vi får en praksis som gjør at mange selskaper betaler forsvinnende lite skatt sammenlignet med nasjonale selskaper får vi en urettferdighet i konkurransesituasjonen. Det er ikke alt som er ulovlig, men det utfordrer legitimiteten til skattesystemene i de enkelte land.”*⁸⁷ Mulighetene flernasjonale selskaper har til å redusere sin skattebyrde har på mange måter skapt et skille mellom flernasjonale og nasjonale selskaper. I tillegg undergraver skatteparadiser rettsforhold som bidrar til å svekke legitimiteten til nasjonale skattesystemer. Skattefundamenter blir mer skattesensitive noe som gjør det dyrere for de enkelte land å drive inn skatt.

Den siste tiden har flernasjonale selskaper og deres bruk av urimelig skatteplanlegging vært et sentralt tema. Det er bred enighet i at det trengs reguleringer som er tilpasset dagens internasjonale utvikling. Blant annet har press fra organisasjoner og myndigheter bidratt til et økt fokus på internasjonalt samarbeid og videreutvikling av dagens skattesystem.

---

⁸⁷ Hentet fra «Varsler offensiv mot multinasjonale selskaper» (Dugstad og Riisnæs, 2014)

Et gjennomgående trekk i analysen av det flernasjonale selskapet Accenture var mangel på finansiell informasjon. Dette skyldes at organisasjonsstrukturen bærer preg av å være lite transparent. Begrensede offentlige informasjonskanaler gjør det vanskelig for skattemyndigheter og utenforstående å få tilgang til informasjon. Det var først når det ble gitt tilgang på konfidensielle lekkede dokumenter, at betydelige opplysninger som ellers ville vært skjult for omverden kom til syne. Økt åpenhet anses å være et sentralt virkemiddel i kampen mot urimelig skatteplanlegging. I fortsettelsen vil det bli gjort rede for internasjonale avtaler knyttet til informasjonsutveksling.

Det vil også fokuseres på reguleringer knyttet til internprising. Det er på det rene at det foreligger utfordringer knyttet til å praktisere armlengdeprinsippet. Skattetvisten mellom Skatt Øst og Accenture er et eksempel på at rettsområdet knyttet til immaterielle eiendeler er preget av diffuse og til dels uavklarte problemstillinger. Det foreligger et stort potensial til å forbedre dagens retningslinjer for å redusere skattemotiverte internpriser.

Insentivene til overskuddsflytting avhenger av forskjeller i formelle skattesatser mellom land. Den norske skattesatsen fremstår som relativt høy og selskaper vil dermed ha insentiver til å flytte overskudd ut av landet så lenge det finnes land med lavere skattesatser enn Norge. Avslutningsvis skal det fokuseres på hvordan Norge, gjennom endringer i egne skatteregler og internasjonalt samarbeid, tar sikte på å sikre det norske skattefundamentet.

11.2 Informasjonsutvekslingsavtaler

11.2.1 Informasjonsutveksling på forespørsel

I OECDs rapport "Harmful Tax Competition – an Emerging Global Issue" uttales det: "*The ability or willingness of a country to provide information to other countries is a key factor in deciding upon whether the effect of a regime operated by that country has the potential to cause harmful effects*". For å bekjempe skatteparadiser utviklet OECD informasjonsutvekslingsavtaler mellom skattemyndigheter. Informasjonsutveksling gir skattemyndigheter større mulighet til å oppdage og etterse mistenkelige forhold og er et viktig tiltak for å bekjempe skatteunndragelse.

OECDs arbeid har vært vellykket og det er inngått utallige informasjonsutvekslingsavtaler mellom land. Det foreligger imidlertid begrensninger for hvilken informasjon som kan kreves utlevert. For å kunne få utlevert informasjon må skattemyndighetene på forhånd vite hvilke skattemessige forhold som skal avdekkes. Dette begrenser formålet med

informasjonsutveksling da det blir vanskelig å følge opp en mistanke om skatteunndragelse dersom man ikke allerede har sterke bevis.⁸⁸

11.2.2 Foreign Account Tax Compliance Act

Foreign Account Tax Compliance Act (heretter FATCA) ble vedtatt av den amerikanske kongressen i 2010 med formål om å redusere skatteunndragelse i USA. FATCA er en form for automatisk informasjonsutveksling og innebærer at utenlandske finansinstitusjoner må rapportere om amerikanske kontohavere og reelle rettighetshavere til skattemyndigheter i USA.⁸⁹

Sammenlignet med andre reguleringer for å styrke informasjonsutveksling i regi av OECD og EU, skiller FATCA seg ut ved å iverksette sanksjoner ovenfor de som ikke etterlever reglene. Sanksjonene innebærer at det må betales 30 % kildeskatt på de fleste transaksjoner som utenlandske finansinstitusjoner har med USA. Denne trusselen gjør at utenlandske finansinstitusjoner har stor egeninteresse i å identifisere sine kunder korrekt.⁹⁰

I forbindelse med FATCA har flere land undertegnet avtaler om automatisk informasjonsutveksling med USA. For Norge sin del innebærer dette at Skatteetaten rapporterer direkte til amerikanske skattemyndigheter. På denne måten forenkles rapporteringen og norske finansinstitusjoner unngår å bli gjenstand for kildeskatt. Amerikanske myndigheter skal til gjengjeld rapportere om norske kontohavere. FATCA er et viktig steg mot mer transparente forhold og vil samtidig bidra til å fremme informasjonsutveksling på et internasjonalt nivå.⁹¹

Skatteetaten mottok i oktober 2015 første finansielle rapport fra de amerikanske skattemyndighetene. Skattedirektør, Hans Christian Holte, har uttalt at *”det er informasjon fra 2014 om flere personer og selskaper, og flere typer finansiell informasjon enn vi hadde forventet”*. Informasjonen kan bidra til at skattemyndighetene oppdager urapporterte forhold som formue, renteinntekter og utbytte. Mye tilsier at denne informasjonsutvekslingen vil gi norske skattemyndigheter økt kontroll og vil være et viktig ledd i kampen mot skatteunndragelser.⁹²

---

⁸⁸ Hentet fra «Informasjonsutvekslingsavtaler relatert til skattesaker: er de tilstrekkelige for sine formål?» (Fjellholt og Stavne, 2014)

⁸⁹ Hentet fra «FATCA» (PwC, 2012)

⁹⁰ Hentet fra «Skattejakt USA style» (Jacobsen, 2012)

⁹¹ Hentet fra «Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)» (Skatteetaten, 2014)

⁹² Hentet fra «Graver i norske USA-konti» (Riisnæs, 2015)

FATCA vil få store ringvirkninger for finansinstitusjoner over hele verden. Partene forplikter seg til å samarbeide på lang sikt og vil på den måten arbeide for å forbedre overholdelsen av det internasjonale skattesystemet. Det forventes at den økte rapporteringsplikten vil resultere i økt etterlevelse og en riktigere beskatning av skattytere. Dette vil i tillegg kunne bidra til unngåelse av dobbeltbeskatning.⁹³

11.2.3 Automatisk informasjonsutveksling

I et tett samarbeid med G20-landene og EU ble standarden for automatisk utveksling av finansiell informasjon mellom skattemyndigheter publisert den 21. juli 2014. OECD sier at standarden skal hjelpe med å bekjempe skatteunndragelse og sikre skattefundamenter. Standarden innebærer at myndighetene i hvert land skal innhente finansiell informasjon fra sine finansielle institusjoner og årlig bytte denne informasjonen mot finansiell informasjon fra myndigheter i andre land. Standarden er bygd på FACTA, men krever en enda større grad av rapportering og informasjon. Standarden inneholder The Common Reporting Standard (CRS) og The Competent Authority Agreement (CAA). CRS handler om rapportering og due diligence regler, mens CAA inneholder detaljerte regler for utvekslingen av informasjon.⁹⁴ Til nå har 75 land forpliktet seg til denne standarden, deriblant Norge. Det som er interessant er at flere skatteparadis som Sveits, Luxembourg, Isle of Man og Bermuda har forpliktet seg til å utgi finansiell informasjon i henhold til standarden. Utvekslingen av den finansielle informasjonen vil starte i 2017/2018.⁹⁵

11.2.4 Land-for-land-rapportering

Land-for-land-rapportering (heretter LLR) er en rapporteringsstandard som stiller krav til detaljerte rapporter. Det eksisterer ikke en fast definisjon på LLR, men felles for LLR-forslagene er at de pålegger selskapene å rapportere opplysningene aggregert på land- og eventuelt prosjektnivå.⁹⁶ LLR er et mye diskutert virkemiddel, laget i arbeidet mot internasjonal økonomisk kriminalitet.

I EU er det foreløpig kun banksektoren som opererer under LLR. Dette ble gjort gjeldene i 2014. Rapporteringen innebærer at bankene må rapportere nøkkeltall i forhold til omsetning, profitt, antall ansatte, subsidier og betalt skatt. I Norge er rapporteringen ikke innført enda,

---

⁹³ Hentet fra «FATCA» (PwC, 2012)

⁹⁴ Hentet fra «Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters» (OECD, 2014)

⁹⁵ Hentet fra «MCAA-Signatories» (OECD, 2015)

⁹⁶ Hentet fra «Rapport Til Finansdepartementet fra Arbeidsgruppen for Land-for-Land Rapportering» (Arbeidsgruppen for land-for-land rapportering, 2013)

men skal bli gjeldende gjennom EØS-avtalen.⁹⁷ Det er et ønske om at EU innfører en offentlig land-for-land-rapportering for samtlige bransjer. OECD la nylig frem et slikt forslag i BEPS-rapporten publisert 5. oktober 2015. Det er redegjort for BEPS i kapittel 11.3.2.

Flere aktører står fast på at en solid LLR må tres på plass så fort som mulig for å oppnå en rettferdig skattlegging. I Norge er det kun utvinningsindustrien og skogdrift innen ikke-beplantet skog som har rapporteringsplikt i henhold til LLR.⁹⁸ De norske myndighetene har fått kross kritikk fordi rapporteringen ikke krever informasjon fra såkalte støttefunksjoner, noe som ekskluderer skatteparadisene. En slik begrensning i rapporteringen er verken benyttet av EU eller OECD. Sigrid Klæboe Jacobsen, leder for Tax Justice Network Norway, har sagt at den norske reformen er ”*tilnærmet ubrukelig*” i kampen mot skatteunndragelse.⁹⁹ 21. juni 2015 vedtok Stortinget at rapporteringen også skal være gjeldende for selskaper med støttefunksjoner. Tidspunktet for implementeringen er ikke satt.¹⁰⁰

Flere aktører kjemper for en utvidet LLR i Norge, også kalt åpenhetsloven. Åpenhetsloven fokuserer på å sette skattebetaling i en meningsfull sammenheng og krever ytterligere informasjon enn LLR. Publish What You Pay hevder rapporteringen kan være ”*et av de beste og billigste virkemidlene for å hindre korrupsjon og kapitalflukt, og for å sørge for like rammevilkår for bedrifter verden rundt*”.¹⁰¹ Åpenhetsloven vil være bedre til å synliggjøre eierskap i komplekse organisasjonsstrukturer og det vil være lettere for skattemyndighetene å avdekke ulovlige skattetilpasninger. På samme måte som LLR, gjelder åpenhetsloven foreløpig kun for utvinningsindustrien i Norge.

11.3 Reguleringer knyttet til internprising

11.3.1 OECDs retningslinjer for internprising

OECD har utviklet retningslinjer for hvordan armlengdeprinsippet skal praktiseres av skattemyndigheter og flernasjonale selskaper. De første retningslinjene for internprising (OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations)

⁹⁷ Hentet fra «Rapport Til Finansdepartementet Fra Arbeidsgruppen for Land-for-Land Rapportering» (Arbeidsgruppen for land-for-land rapportering, 2013)

⁹⁸ Hentet fra «Land-for-land rapportering» (Finansdepartementet, 2013)

⁹⁹ Hentet fra «Skatteinntekter I Paradis» (Jacobsen, 2014)

¹⁰⁰ Hentet fra «Klart vi Kan Forandre Skattesnuskmulighetene!» (RORG, 2015)

¹⁰¹ Hentet fra «Åpenhetsloven: Utvidet Land-for-Land Rapportering» (Publish What You Pay Norway, 2014)

ble utgitt i 1995 og en revidert utgave ble publisert i 2010.¹⁰² Formålet med retningslinjene er å sikre riktig internprising når det foreligger et interessefellesskap. Retningslinjene benyttes av 42 land og har virkning i norsk internrett jf. skatteloven § 13-1 (4).¹⁰³

11.3.2 Base Erosion and Profit Shifting

”Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS) er et internasjonalt prosjekt i regi av OECD og G20-landene. BEPS består av 15 tiltak som adresserer hovedutfordringene knyttet til skattlegging av flernasjonale selskaper. Prosjektet skal bidra til å forbedre OECDs retningslinjer for internprising, oppdatere OECDs mønsteravtale og utforme nasjonale og internasjonale rettsregler som er tilpasset den globale utviklingen. Hovedformålet til BEPS er å hindre uthuling av skattegrunnlaget.¹⁰⁴ Dersom BEPS-prosjektet lykkes, vil det bidra til å redusere mulighetene til urimelig skatteplanlegging. Handlingsplanen ble ferdigstilt 5. oktober 2015, men det gjenstår arbeid knyttet til implementeringen av tiltakene. OECD og G20-landene vil derfor fortsette med arbeidet frem til 2020.¹⁰⁵

Det er i hovedsak tiltakspunktene 8, 9 og 10 i BEPS som omhandler internprisingsproblematikken. Det er blant annet foreslått en oppdatering av dagens retningslinjer knyttet til internprising av immaterielle eiendeler. For å hindre skattemotivert internprising foreslår BEPS at fordelingen av fortjeneste i større grad skal samsvare med den reelle verdiskapningen. Retningslinjene er tydeligere enn tidligere på at juridisk eierskap alene ikke skal medføre betydelige krav på fortjeneste fra den immaterielle eiendelen. Fortjenesten skal i motsetning tillegges de enheter som har funksjoner som utfører utvikling, vedlikehold og utnyttelse.¹⁰⁶ Dette vil gjøre det vanskeligere for flernasjonale selskaper å forsvare store overskudd i selskaper med begrenset aktivitet. Endringene vil få særlig betydning for flernasjonale selskaper med vesentlige immaterielle rettigheter.¹⁰⁷

I tiltakspunkt 13 legger OECD frem en ny land-for-land-rapportering som gjelder for flernasjonale selskaper med en konsolidert omsetning over €750 millioner. Ordningen vil være gjeldende for alle bransjer. Rapporteringen skal starte i 2016, og inneholder intern og ekstern omsetning, resultat, betalt skatt, betalbar skatt, innskutt egenkapital, annen kapital, antall ansatte, og aktiva utenom kontanter og kontantlignende instrumenter for hvert enkelt

---

¹⁰² Hentet fra «*Developments with Regard to the OECD Transfer Pricing Guidelines*. (OECD, 2001)

¹⁰³ Hentet fra «*Transfer Pricing Country Profiles*» (OECD, 2013)

¹⁰⁴ Hentet fra «*Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*» (Regjeringen, 2014)

¹⁰⁵ Hentet fra «*Internprising av Immaterielle Eiendeler - BEPS*» (Brødholt og Jørgensen, 2015)

¹⁰⁶ Hentet fra «*BEPS - anbefalingene og virkninger i Norge*» (Wangen og Walby, 2015)

¹⁰⁷ Hentet fra «*Internprising av Immaterielle Eiendeler - BEPS*» (Brødholt og Jørgensen, 2015)

land. Informasjonen vil være begrenset i omfang for skattemyndighetene, men vil kunne brukes til å velge ut selskaper for nærmere kontroll.¹⁰⁸

BEPS vil bidra til å motvirke overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlaget. Kravene til internprising av immaterielle eiendeler vil sørge for at profitt i større grad tilpasses verdiskapning og ikke skattemessige hensyn. Insentivene til komplekse organisasjonsstrukturer vil svekkes og de flernasjonale selskapene må oppgi aktivitet til selskaper i lavskatteland. BEPS vil til sammen gi skattemyndigheter en større innsikt i selskapers globale virksomhet og dets håndtering av skatter, avgifter og internprising. Selv om BEPS ikke vil løse alle problemene knyttet til internprising vil det bli spennende å følge med på utviklingen fremover.

11.3.3 Alternativer til armlengdeprinsippet

Armlengdeprinsippet er det bærende prinsippet for internprising både i Norge og i andre land. Ulempen med armlengdeprinsippet er at det kan være vanskelig å anvende for både skattytere og skattemyndigheter. Utfordringene skaper et handlingsrom for flernasjonale selskaper til å flytte overskudd. På grunn av denne problematikken har det blitt diskutert muligheten for alternative fordelingsmetoder.

Flere metoder har blitt foreslått, men mest oppmerksomhet har det vært rundt den kontroversielle metoden kalt enhetlig skattelegging. Enhetlig skattelegging tar utgangspunkt i konsolidert overskudd, for så å fordele overskuddet etter fastsatte kriterier. Kriteriene vil typisk være basert på ansatte, lønn, salgsinntekter og fysiske eiendeler. Landene vil på denne måten få tildelt en viss prosent av overskuddet basert på reell virksomhet som deretter skattes etter egen lovgivning. Metoden krever en total omgjøring av dagens skattesystem.¹⁰⁹

I mars 2011, introduserte EU-kommisjonen et forslag til enhetlig skattelegging med tilnavnet Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Forslaget er problematisk fordi det er krevende å komme til enighet om felles kriterier for fordeling av overskudd til de enkelte landene. Forslaget til EU-kommisjonen inneholder ikke en harmonisering av skattesatser og insentivene til overskuddsflytting vil dermed ikke elimineres.¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Hentet fra «BEPS - anbefalingene og virkninger i Norge» (Wangen og Walby, 2015)

¹⁰⁹ Hentet fra «Skjult - et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold» (Tax Justice Network Norge og Changemaker, 2012)

¹¹⁰ Hentet fra «Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)» (European Commission, 2015)

Veien mot CCCTB kan virke lang, og vil kreve en forsterket internasjonal innsats. Foreløpig er det ikke vedtatt en overgang til denne fordelingsmetoden. Det økte fokuset mot urimelig skatteplanlegging gjør imidlertid forslaget mer aktuelt enn noen gang.

11.4 Sikring av det norske skattefundamentet¹¹¹

I perioden fra 1992 til 2013 har den norske skattesatsen vært uendret på 28 %. I 2014 ble skattesatsen redusert til 27 % . I samme periode har mange OECD-land redusert skattesatsen betraktelig, slik at den norske skattesatsen i dag fremstår som høy. Norge har i store trekk et godt skattesystem og en omstillingsdyktig økonomi. Til tross for dette utfordres den norske selskapsbeskatningen av den internasjonale utviklingen.

I 2013 ble Scheel-utvalget, ledet av Hans Henrik Scheel, nedsatt av Stoltenberg-regjeringen for å vurdere den norske selskapsskatten i lys av den internasjonale skattekonkurransen. Det er på det rene at Norge sin høye skattesats gir insentiver til overskuddsflytting. Overskuddsflytting bidrar til å svekke det norske skattefundamentet og gjør det krevende å opprettholde inntektene fra selskapsbeskatningen. Utvalget foreslår å redusere skattesatsen fra 27 % til 20 % i tillegg til flere andre tiltak for å motvirke overskuddsflytting. I fortsettelsen vil fokuset være på utvalgets tiltak knyttet til internprising av immaterielle eiendeler.

Utvalget har vurdert to tiltak for å begrense overskuddsflytting relatert til immaterielle eiendeler. Et mulig tiltak for å hindre overskuddsflytting er å begrense fradraget for royalty betalt i Norge. En ulempe med dette forslaget er at royaltybetalinger mellom selskaper som er hjemmehørende i Norge, kan blir gjenstand for dobbeltbeskatning. Utvalget anser dette som uheldig og mener samlet sett at det ikke er en god løsning å innføre en fradragbegrensningsregel for royalty. Et annet tiltak for å hindre overskuddsflytting er å innføre kildeskatt på royaltybetalinger til utlandet. Utvalget legger vekt på at kildeskatt vil redusere insentivene til å sette en høy pris på royaltybetalingene og anser dette som en god løsning. Tiltaket er allerede innført i en rekke land som Canada, USA, Storbritannia og Tyskland.

I oktober 2015 kom forslaget til neste års statsbudsjettet fra regjeringen. Flere av utvalgets forslag var fulgt opp. Regjeringen har foreslått at skattesatsen skal reduseres til 25 %. Det tas videre sikte på å redusere skattesatsen ytterligere til 22 % i løpet av perioden 2016-2018.

---

¹¹¹ Hentet fra «Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi» (Regjeringen, 2014)

Regjeringen er positive til kildeskatt på royalty og vil sende inn et forslag på dette til høring.¹¹²

11.5 Press fra organisasjoner og skattemyndigheter

I media har det vært et økt fokus på urimelig skatteplanlegging og skadeligheten av skatteparadiser. Skattemyndigheter har sett seg lei av at store summer i skatteinntekter går tapt, og organisasjoner som Tax Justice Netowrk og Publish What You Pay krever rettferdighet i skattesystemene. Som et resultat av dette er viktige reguleringer kommet på plass og vi er inne i en periode hvor økt åpenhet er i fokus.

Det er på det rene at flernasjonale selskaper er opptatt av å beholde et godt omdømme. Organisasjonen ActionAid utførte et eksperiment i 2010 hvor de truet flernasjonale selskaper med å offentliggjøre urapporterte datterselskaper i skatteparadiser. Det hele endte med at selskapene betalte 3,7 % mer i skatt enn året før. Jarle Møen ved Norwegian Center for Taxation (NoCeT) ved Norges Handelshøyskole har uttalt at ”*det interessante med denne forskningen er at den viser helt konkrete virkninger av åpenhet om selskapsstrukturer*”.¹¹³ I Norge er det observert lignende tendenser. Forskning utført av Statistisk Sentralbyrå viste at internettpublisering av offentlige skattelister medførte en økning på 3 % på rapportert inntekt i 2001.¹¹⁴ Dette gir en indikasjon på at det ikke er allment akseptert å unndra skatt og viser betydningen av åpenhet.

Organisasjonen International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ) arbeider aktivt i kampen mot skatteunndragelse. ICIJ har publisert flere konfidensielle dokumenter. I 2014 belyste de hvordan 340 flernasjonale selskaper har tatt i bruk skatteavtaler med myndighetene i Luxembourg for å redusere sin totale skattebetaling.¹¹⁵ Forholdene som kommer frem i lyset er med på å legge ett ytterligere press på Luxembourg samtidig som det stiller de blottlagte flernasjonale selskapene i et dårlig lys.

Flere land med høy grad av hemmelighold har skrevet under på informasjonsutvekslingsavtaler. Det er åpenbart at landene har vært påvirket av et stort internasjonalt press i retning av økt åpenhet. I tillegg har press fra organisasjoner og myndigheter ført til viktige steg i retning av et mer rettferdig skattesystem.

¹¹² Hentet fra «Finansnæringen – Ingen Skattejakt I 2016?» (PwC, 2015)

¹¹³ Hentet fra «Starbucks betalte ikke skatt – ble presset av aktivister» (Sylte, 2014)

¹¹⁴ Hentet fra «Taxes on the Internet. Deterrence Effects of Public Disclosure» (Bø, Slemrod, og Thoresen, 2014)

¹¹⁵ Hentet fra «Fransk journalist tiltalt for lekkasjer i Luxembourg» (Bjørnstad, 2015)

11.6 Kapittelkonklusjon

Utfordringer knyttet til beskatning av flernasjonale selskaper er mer aktuell enn noensinne, og det er bred enighet om at det er behov for nye reguleringer som er tilpasset den internasjonale utviklingen. De siste årene har det skjedd store fremskritt i kampen mot skatteunndragelse. Myndigheter styrker kampen mot skatteunndragelse og et internasjonalt samarbeid har fått økt betydning. Internasjonalt diskuteres det hvordan nasjonale og internasjonale rettsregler bør tilpasses for å sikre skattegrunnlaget og motvirke overskuddsflytting. OECD har intensivert arbeidet mot skatteunndragelse de siste årene. Dette har ført til verdensomspennende avtaler, og det blir blant annet spennende å se hvordan de 15 tiltakene i BEPS vil påvirke beskatningen av flernasjonale selskaper i årene fremover. Tiltakene som er rettet mot internprising av immaterielle eiendeler, vil trolig ha betydelig virkning på flernasjonale selskaper med store verdier i immaterielle eiendeler.

Medieoppslag relatert til store avsløringer av skatteunndragelse i flernasjonale selskaper har bidratt til å gjøre omverden mer oppmerksom. I lys av nedgangstider i økonomien har det også blitt et økt fokus på skadeligheten av skatteparadiser. Skatteparadiser undergraver blant annet andre lands muligheter til å opprettholde et effektivt skattesystem. Bekjempelse av hemmelighold anses som et viktig virkemiddel for å sikre informasjonskanaler til skattemyndighetene. Internasjonalt går utviklingen i retning av automatisk informasjonsutveksling og press fra myndigheter og organisasjoner har bidratt til at flere skatteparadiser har undertegnet slike informasjonsutvekslingsavtaler.

Flere av tiltakene som er nevnt, både i tilknytning til informasjonsutveksling, internprising og forslagene til Scheel-utvalget, er nylig blitt implementert eller skal implementeres i løpet av de kommende årene. Det er vanskelig å vite hvilke ringvirkninger dette vil få for flernasjonale selskaper, men endringene vil være et steg i riktig retning for å sikre lands skattefundamenter og motvirke overskuddsflytting.

12. Konklusjon

De som ønsker det, har i dag mange muligheter til å unndra skatt fra skattemyndighetene og det finnes klare indikasjoner på at overskuddsflytting finner sted over landegrensene. Armlengdeprinsippet er den internasjonale internprisingsstandarden som er utarbeidet for å hindre skattefordeler eller skatteulempen ved konserninterne transaksjoner. Det er imidlertid tilfeller der armlengdeprinsippet er utfordrende å anvende og flernasjonale selskaper kan utnytte denne usikkerheten til skattemotivert internprising. Slike tilfeller er spesielt gjeldende i transaksjoner som omfatter tjenester og immaterielle eiendeler. Problematikken knyttet til skattemotivert internprising blir særlig stort når flernasjonale selskaper tar i bruk skatteparadiser. Mangel på informasjonskanaler i skatteparadisene bidrar til å svekke skattemyndighetenes grunnlag til å kontrollere internprisingspraksisen til de flernasjonale selskapene.

Case-studien av det internasjonale konsulentselskapet Accenture viser likhetstrekk med andre flernasjonale selskaper som er kritisert for urimelig skatteplanlegging. Dette innebærer først og fremst en kompleks organisasjonsstruktur med betydningsfulle selskaper lokalisert i skatteparadiser. Det er blant annet avdekket en sveitsisk filial under internbanken i Luxembourg. Datterselskapene gjeldsfinansieres gjennom den sveitsiske filialen og renteinntektene blir beskattet der. Gjennom lave skattesatser på renteinntekter i Sveits og skatteavtaler i Luxembourg bidrar bruk av den sveitsiske filialen til å redusere konsernets skattebyrde. Konsernets store verdier i immaterielle eiendeler er lokalisert i Irland som gir skattemessig gunstig behandling av inntekter fra royalty. Det er imidlertid overføringen av konsernets immaterielle eiendeler til nåværende eier, AGSL, som gir sterkest assosiasjoner til overskuddsflytting. Det er mye som tyder på at konsernet utnytter svakheter i skattelovgivningen og at struktureringen av transaksjonen er skattemessig motivert. Vi har vært i kontakt med Accenture, men har dessverre ikke lyktes med å få en kommentar på hvorfor transaksjonen var strukturert gjennom et mellomledd. I analysen av konsernets virksomhet i Norge er det avdekket en stor grad av konserninterne transaksjoner relatert til tjenester og immaterielle eiendeler. Selv om mulighetene til overskuddsflytting er til stede er det ikke blitt avdekket klare indikasjoner på skattemotivert internprising i Accenture AS. Det som er interessant er at Accenture tidligere har vært i en skattetvist i det norske rettssystemet. Skattetvisten belyser mange av de problemene som er knyttet til prising av immaterielle eiendeler og indikerer at retningslinjene er preget av diffuse og til dels uavklart problemstillinger.

Det er bred enighet i at det trengs reguleringer som er bedre tilpasset dagens internasjonale utvikling. Innsatsen mot urimelig skatteplanlegging er på politisk dagsorden og tiltak mot overskuddsflytting blir diskutert både nasjonalt og internasjonalt. Det er en grunnleggende forutsetning at bekjempelsen mot urimelig skatteplanlegging må skje gjennom internasjonalt samarbeid. Press fra organisasjoner og skattemyndigheter har bidratt til at flere sentrale skatteparadiser har inngått avtaler om informasjonsutveksling og internasjonalt går utviklingen mot automatisk informasjonsutveksling. Bekjempelse av hemmelighold anses som et viktig tiltak for å sikre informasjonskanaler og økt kontroll til skattemyndighetene. I lys av tiltakene som er rettet mot internprising av immaterielle eiendeler, er det sannsynlig at internprisingspraksisen vil ha betydelig virkning på flernasjonale selskaper med store verdier i immaterielle eiendeler. I årene som kommer er det mye som tyder på at det blir vanskeligere for flernasjonale selskaper å utnytte svakheter i skattelovgivningen til urimelig skatteplanlegging.

13. Vedlegg

Vedlegg 1.

Profittmarginer i Accentures datterselskaper (tall i tusen, USD)

Land	Selskap	Totale driftsinnt	Resultat før skatt	Profittmargin	Skattesats	Type selskap
Thailand	Avanade (Thailand) Co Ltd	399	-244	-61,27%	20%	Industrielt
New Zealand	Accenture NZ Limited	6 617 829	-2828912	-42,75%	28%	Industrielt
Ungarn	Accenture T.K.F.T.	11 666	-2140	-18,35%	19%	Industrielt
England	Fjord Network Limited	6 201 059	-790204	-12,74%	21%	Industrielt
Nederland	Accenture Middle East B.V.	115 537	-14030	-12,14%	25%	Finansielt
Finland	Fjord Oy	7 495 408	-601288	-8,02%	20%	Industrielt
Spania	Alnova Technologies Corporation S.L.	11 099 183	-879611	-7,93%	30%	Industrielt
Ungarn	Accenture Industrial Software Solutions	2 650 053	-103389	-3,90%	19%	Industrielt
Filippinene	Accenture Healthcare Processing Inc	5 070	-11019	-2,17%	30%	Industrielt
Frankrike	Accenture Post-Trade Processing SAS	100 097 799	-1540851	-1,54%	33,33%	Industrielt
Colombia	Accenture Ltda	33 966	-206	-0,61%	25%	Industrielt
Østerrike	Accenture GmbH	107 716	561	0,52%	25%	Industrielt
Hellas	Accenture S.A.	40 903 654	476601	1,17%	26%	Industrielt
England	Avanade Europe Holdings Ltd	32 353	533	1,65%	21%	Industrielt
Spania	Coritel S.A.	328 218 079	8071005	2,46%	30%	Industrielt
Italia	Accenture Finance and Accounting BPO Services SpA	36 336 242	902139	2,48%	27,50%	Finansielt
Spania	Accenture Outsourcing Services SA	400 866 374	10213206	2,55%	30%	Industrielt
Finland	Accenture Oy	329 974 363	9318642	2,82%	20%	Industrielt
Norge	Accenture AS	313 715	9514	3,03%	27%	Industrielt
Australia	Accenture Australia Pty Ltd	1 093 954 660	35336419	3,23%	30%	Industrielt
Romania	Accenture Industrial Software Solutions SA	15 263 506	499028	3,27%	16%	Industrielt
Tyskland	Accenture Holding GmbH & Co. KG	1 615	54	3,36%	15,00%	Industrielt
England	Avanade Europe Services Ltd	30 403	1256	4,13%	21%	Industrielt
Malaysia	Avanade Malaysia Sdn. Bhd.	5 421	249	4,60%	25%	Industrielt
Belgia	Avanade Belgium	23 349 083	1140580	4,89%	33%	Industrielt
Sverige	Accenture AB	282 098	14641	5,19%	22%	Industrielt
Thailand	Accenture Solutions Co Ltd	48 339	2597	5,37%	20%	Industrielt
Spania	CustomerWorks Europe SL	8 839 855	527619	5,97%	30%	Industrielt
England	Accenture (UK) Limited	3 631 074	220687	6,08%	21%	Industrielt
Polen	Accenture Services Sp. z.o.o.	68 510 556	4254653	6,21%	19%	Industrielt
Italia	Accenture Technology Solutions S.R.L.	250 928 325	15835315	6,31%	27,50%	Industrielt
Norge	Avanade Norway AS	35 822 652	2368608	6,61%	27%	Industrielt
Polen	Accenture Sp. z.o.o.	179 935 548	12251525	6,81%	19%	Industrielt
Frankrike	Accenture Technology Solutions	161 585 396	11777744	7,29%	33,33%	Industrielt
Italia	Accenture Outsourcing S.R.L.	146 273 139	10665801	7,29%	27,50%	Industrielt
Spania	Accenture S.L.	806 868 335	59047181	7,32%	30%	Industrielt
Danmark	Accenture A/S	240 350	17861	7,43%	24,50%	Industrielt
Malaysia	Accenture Technology Solutions Sdn. Bhd.	19 421	1467	7,55%	25%	Industrielt
Finland	Accenture Technology Solutions Oy	27 943 892	2130139	7,62%	20%	Industrielt
Tsjekkia	Accenture Technology Solutions s.r.o.	7 520 407	591190	7,86%	19%	Industrielt
Slovakia	Accenture Technology Solutions - Slovakia, s.r.o.	56 534 029	4467285	7,90%	22%	Industrielt
Singapore	Accenture Pte Ltd	630 276 166	53754402	8,53%	17%	Industrielt
Cayman Islands	Acquity Group Limited	141 011	12 407	8,80%	0%	Industrielt
Tsjekkia	Accenture Services s.r.o	82 822	7552	9,12%	19%	Industrielt
Sverige	Avanade Sweden AB	22 511 044	2063136	9,17%	22%	Industrielt
Spania	Avanade Spain S.L.	62 241 834	6040061	9,70%	30%	Industrielt
Belgia	Accenture Technology Ventures	23 871 210	2389452	10,01%	33%	Industrielt
Romania	Accenture Services S.r.l.	25 081 263	2643721	10,54%	16%	Industrielt
Frankrike	Digiplug	17 437 761	1 873 534	10,74%	33,33%	Industrielt
Nederland	Accenture B.V.	911 466	99460	10,91%	25%	Industrielt
Australia	Avanade Australia Pty Ltd	121 825 144	13357426	10,96%	30%	Industrielt
Malaysia	Accenture Solutions Sdn. Bhd.	135 133	15952	11,81%	25%	Industrielt
Australia	Accenture Australia Holdings Pty Ltd	1 308 924 655	155026070	11,86%	30%	Industrielt
Finland	Avanade Finland Oy	20 846 275	2785306	13,36%	20%	Industrielt
Italia	Avanade Italy SRL	93 152 914	12866489	13,81%	27,50%	Industrielt
England	Accenture Post-Trade Processing Limited	3 409 112	492290	14,44%	21%	Administrativt
Belgia	Accenture BPM	43 790 816	6907029	15,77%	33%	Industrielt
Italia	Accenture HR Services S.P.A	38 234 606	6317599	16,52%	27,50%	Industrielt
Finland	Accenture Services Oy	87 048 727	14558236	16,72%	20%	Industrielt
England	Avanade UK Ltd	170 765	32062	18,78%	21%	Industrielt
Romania	Accenture Managed Services SRL	10 453 023	1997255	19,11%	16%	Industrielt
Sverige	Accenture Services AB	18 334 125	3791456	20,68%	22%	Industrielt
Nederland	Avanade Netherlands B.V.	94 834	19708	20,78%	25%	Finansielt
Nederland	Accenture Branch Holdings B.V.	86 213	23511	27,27%	25%	Finansielt
Thailand	Accenture Co Ltd	77	22	28,26%	20%	Finansielt
Norge	Accenture Service AS	9 989 644	3029288	30,91%	27%	Industrielt
Nederland	Accenture Central Europe B.V.	65 525	25195	38,45%	25%	Finansielt
Spania	Accenture Holdings Iberia S.L.	66 341 288	48003546	72,36%	30%	Administrativt

Vedlegg 2.

Forkortelser brukt i utredningen

Forkortelser	
Accenture Global Services LTD	AGSL
Accenture Global Service GmbH	AGSG
Accenture Holding GmbH	AHG
Accenture International SARL	AIS
Base Erosion and Profit Shifting	BEPS
Foreign Account Tax Compliance Act	FATCA
Formula Apportionment	FA
International Consortium of Investigative Journalists	ICIJ
Land-for-land-rapportering	LLR
Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling	OECD
Sammenlignbar ukontrollert pris-metoden	SUP
Separat Accounting	SA
Tax Justice Network	TJN
The Common Reporting Standard	CRS
The Competent Authority Agreement	CAA

Litteraturliste

- Accenture. (2009-2014). *Financial reports*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://investor.accenture.com/phoenix.zhtml?c=129731&p=irol-irhome>.
- Accenture. (2009). *Accenture Announces Proposed Change of Incorporation to Ireland*. [Internett]. Tilgjengelig fra: https://newsroom.accenture.com/article_display.cfm?article_id=4830. [Lest 6. september 2015]
- Anggraeni, Susana. (2015). *Money moves: tax planning in multinational companies*. [Masteravhandling] Bergen: Norges Handelshøyskole.
- Arbeidsgruppen for land-for-land rapportering. (2013). *Rapport Til Finansdepartementet Fra Arbeidsgruppen for Land-for-Land Rapportering*. Oslo: Finansdepartementet.
- Arthur Cox. (2015) *Ireland as a Location for Your Intellectual Property Trading Company*. [Internett], tilgjengelig fra: <http://www.arthurcox.com/wpcontent/uploads/2015/04/Arthur-Cox-Ireland-as-a-location-for-your-IP-Trading-Company-April-20152.pdf>. [Lest 6. september 2015].
- Balsvik, R., Jensen, S., Møen, J., og Tropina, J. (2009). *Kunnskapsstatus for hva økonomisk forskning har avdekket om flernasjonale selskapers internprising i Norge*. SNF Rapport Nr. 11/09. Bergen: Samfunns- og Næringslivsforskning AS.
- Bernard, A. B., Jensen, J. B., & Schott, P.K. (2006). *Transfer Pricing by U.S.-based Multinational Firms*. NBER Working Paper 12493. National Bureau of Economic Research.
- Bjørnstad, Sigurd. (2015). Fransk Journalist Tiltalt for Lekkasjer Luxembourg. *Aftenposten* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/okonomi/Fransk-journalist-tiltalt-for-lekkasjer-i-Luxembourg-7997062.html>. [Lest 11. November 2015].
- Borgarting lagmannsrett. (2013). LB-2011-190854 – UTV-2013-1012. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/pro/#document/LBSIV/avgjorelse/lb-2011-190854?searchResultContext=1068>.
- Brødholt, Henrik, and Hans Martin Jørgensen. (2015). *Internprising Av Immaterielle Eiendeler – BEPS*. [Internett], Oslo: Revregn. Tilgjengelig fra: <http://www.revregn.no/asset/pdf/2015/3-59-65.pdf>. [Lest 10. November 2015].
- Bø, Erlend E., Joel Slemrod, and Thor O. Thoresen. (2014). *Taxes on the Internet. Deterrence Effects of Public Disclosure*. [Internett], Discussion Papers No. 779, January 2014 Statistics Norway, Research Department. SSB. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/en/forskning/discussionpapers/_attachment/161120?_ts=143e822ee80 [Lest 11. Noveber 2015].
- Deloitte. (2015a). *Dobbeltbeskatning Av Lønnsinntekt*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://public.deloitte.no/trondheim/2013/03/11/unnga-dobbeltbeskatning/>. [Lest 23. september 2015].

- Deloitte. (2015b) *Corporate Tax Rates 2011-2015*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-> [Lest 10. september 2015].
- Dharmapala, D. og Hines, Jr. J. R. (2006). *Which Countries Become Tax Havens?*. NBER. Working Paper No. 12802.
- Dischinger, Matthias og Riedel, Nadine. (2008). *Corporate Taxes, Profit Shifting and the Location of Intangibles within Multinational Firms*. University of Munich: Department of Economics.
- Dobbs, Lou. (2004) "The Dobbs Report: Exporting America," CNN. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://money.cnn.com/2004/03/09/commentary/dobbs/dobbs/index.htm>. [Lest 6. september 2015].
- Dugstad, Line, og Ida Grieg Riisnæs. (2015). Varsler offensiv mot multinasjonale selskaper. www.dn.no. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.dn.no/nyheter/2014/07/04/2153/Skatt/varsler-offensiv-mot-multinasjonale-selskaper>. [Lest 8. desember 2015].
- European Commission. (2015). *Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*. [Internett]. Brussel: European Commission. Tilgjengelig fra: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/common_tax_base/index_en.htm#meetings. [Lest 15. November 2015].
- Finansdepartementet. (2013). *Land-for-land rapportering*. Regjeringen Stoltenberg II. [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/land-for-land-rapportering/id735280/>. Oslo: Finansdepartementet. [Lest 15. November 2015].
- Finansdepartementet. (2007a) *Nye regler om internprising*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nye-regler-om-internprising/id493562/>. [Lest 25. september 2015].
- Finansdepartementet. (2007b) *Om lov om endringer i skattelovgivningen (internprising)*. Ot.prp. nr. 62 (2006-2007).
- Finanskomiteen. (2007) *Innstilling fra finanskomiteen om nye regler om fradrag i norsk skatt for skatt betaling i utlandet*. Ot.prp.n3.62 (2006-2007)
- Fjellholt, Vibeke Elise og Stavne, Mari Romstad. (2013). *Informasjonsutvekslingsavtaler relatert til skattesaker : er de tilstrekkelige for sitt formål?* [Masteravhandling] Bergen: Norges Handelshøyskole.
- GAO. (2002) *Subject: Information on Federal Contractors That Are Incorporated Offshore*. Washington DC: United States General Accounting Office. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.gao.gov/new.items/d03194r.pdf>. [Lest 15. November 2015].
- Grubert, Harry. (2003) *Intangible Income, Intercompany Transactions, Income Shifting, and the Choice of Location*. Washington D.C.: U.S. Treasury Department.
- Grubert, H., og Mutti, J. (1991). *Taxes, tariffs and transfer pricing in multinational corporate decision making*. Review of Economics & Statistics.

-
- Grubert, H. Goodspeed, T., og Swenson, D. L. (1993). *Explaining the Low Taxable Income of Foreign-Controlled Companies in the United States*. NBER. National Bureau of Economic Research.
- Harris, David G. (1993). *The Impact of U.S. Tax Law Revision on Multinational Corporations' Capital Location and Income-Shifting Decisions*. Journal of Accounting Research, 31.
- Harris, D., Morck, R., Slemrod, J., Yeung, B. (1993). *Income Shifting in U.S. Multinational Corporations*. NBER. Working Paper No. 3924.
- Hines, J. R. og Rice, E., (1994). Fiscal Paradise: Foreign Tax Havens and American Business. Quarterly Journal of Economics, vol. 109, Februar, pp. 149-182.
- Houlder, Vanessa og Gainsbury, Sally. (2014). Ikea franchise arm rearranged financing. *Financial Times*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/69835522-65c3-11e4-aba7-00144feabdc0.html#axzz3qoe4DDzZ>. [Lest 26. november 2015].
- Irish Examiner. (2009). *Accenture plans tax move to Ireland*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.irishexaminer.com/business/accenture-plans-tax-move-to-ireland-92829.html>. [Lest 5. november 2015].
- Irish Examiner. (2012). *Firm gets tax relief on \$7bn rights*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.irishexaminer.com/business/firm-gets-tax-relief-on-7bn-rights-211760.html>. [Lest 22. november 2015].
- Jacob, J. (1996). Taxes and Transfer Pricing: Income Shifting and the Volume of Intrafirm Transfers. Journal of Accounting Research, 34 (2).
- Jacobsen, Sigrid Klæboe. (2014a) Sveits signerer utvekslingsavtale. *Tax Justice Network - Norge*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://taxjustice.no/ressurser/sveits-signerer-utvekslingsavtale>. [Lest 22. september 2015].
- Jacobsen, Sigrid Klæboe. (2014). Skatteinntekter i Paradis. *Manifest Tidsskrift*, [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.manifesttidsskrift.no/skatteinntekter-i-paradis/>. [Lest 3. desember 2015].
- Jacobsen, Sigrid Klæboe. (2012). Skattejakt USA style. *Tax Justice Network - Norge*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.taxjustice.no/ressurser/skattejakt-usa-style>. [Lest 22. november 2015].
- Karinsky, Tom, og Riedel, Nadine. (2009). *Corporate Taxation and the Choice of Patent Location within Multinational Firms*. Oxford: Oxford University Centre for Business Taxation.
- KPMG. (2015a) *Clarity on Swiss Taxes 2015*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.kpmg.com/ch/en/services/tax/pages/swiss-tax-report.aspx>. [Lest 16. desember 2015].
- KPMG. (2015b). Immaterielle eiendeler. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://verdtavite.kpmg.no/immaterielle-eiendeler.aspx>. [Lest 12. desember 2015].

- Langli, J. C., og Saudagaran, S. M. (2004). *Taxable Income Differences Between Foreign and Domestic Controlled Corporations in Norway*. *European Accounting Review*, 13 (4): 713-741.
- Møller, Rasmus, and Erlend Andreas Nordal. (2012) *FoU Og Overskuddsflytting I Norge*. Bergen: Norges Handelshøyskole.
- Naas, H., Bruusgaard, C., Iltad, K., & Svensen, C. (2011). *Norsk Internasjonal Skatterett*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Regjeringen. (2014) *Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi*. NOU 2014: 13. Oslo: Regjeringen.
- OECD. (2015). *MCAA-Signatories* [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/MCAA-Signatories.pdf>. [Lest: 14. desember 2015].
- OECD. (2014). *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters*. Paris: OECD (http://www.oecd-ilibrary.org/taxation/standard-for-automatic-exchange-of-financial-account-information-for-tax-matters_9789264216525-en.) [Lest: 19. november 2015].
- OECD. (2014). *OECD Model Tax Convention on Income and on Capital: An overview of available products*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/ctp/treaties/oecd-model-tax-convention-available-products.htm>. [Lest: 20. november 2015].
- OECD. (2013). *Transfer Pricing Country Profiles*. [Internett], Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing/transferpricingcountryprofiles.htm>. [Lest: 13. november 2015].
- OECD. (2001). *Developments with Regard to the OECD Transfer Pricing Guidelines*. [Internett], Tilgjengelig fra: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan002475.pdf> [Lest: 13. november 2015].
- OECD. (2001). *Retningslinjer for internprising for flernasjonale foretak og skattemyndigheter*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/fin/rapporter/internprising_oecd.pdf?id=2216227.
- OECD. (1998). *Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue*. [Internett], Tilgjengelig fra: <http://www.oecd.org/tax/transparency/44430243.pdf>.
- Overesch, Michael, and Ulrich Schreiber. (2009) *RD Intensities, International Profit Shifting, and Investment Decisions*. Mannheim University.
- Oslo Tingrett. (2011). TOSLO-2010-199268 - UTV-2011-1440. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/pro/#document/TRSIV/avgjorelse/toslo-2010-199268>.
- Publish What You Pay Norway. (2014). *Åpenhetsloven: Utvidet Land-for-Land Rapportering*. [Internett], Tilgjengelig fra: <http://www.publishwhatyoupay.no/nb/aopenhetsloven>. [Lest: 12. november 2015].

- PwC. (2015). *Finansnæringen – Ingen Skattejakt I 2016? Statsbudsjettet 2016*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://blogg.pwc.no/skattebloggen/finansn%C3%A6ringen-%E2%80%93-ingen-skattejakt-i-2016-statsbudsjettet-2016>. [Lest: 14. november 2015].
- PwC. (2012). *FATCA*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.pwc.no/no/publikasjoner/bank-finans-nyhetsbrev/fatca-aug-12.pdf>. [Lest: 6. desember 2015].
- Utenriksdepartementet. (2009). *Skatteparadis og utvikling*. NOU 2009:19. Oslo: Utenriksdepartementet.
- Regjeringen. (2000). «*OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper*». [Internett] Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/oecd-retningslinjer-for-flernasjonale-s/id439642/>. [Lest: 25. november 2015].
- Regjeringen. (1996) *Innstilling fra finanskomiteen om nye regler om fradrag i norsk skatt for skatt betaling i utlandet*. Ot.prp.nr.46(1995-96).
- Riisnæs, Ida Grieg. (2015). Graver i norske USA-konti. *Dagens Næringsliv* [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.dn.no/nyheter/finans/2015/11/15/2044/Skatt/graver-i-norske-usakonti>.
- RORG. (2015). *Klart vi Kan Forandre Skattesnuskmulighetene!*. [Internett], Tilgjengelig fra: <http://www.rorg.no/Artikler/3268.html>. [Lest: 14. november 2015].
- Schjelderup, Guttorm. (2015). *Multinationals and Transfer Pricing*. Bergen: Norwegian School of Economics and Norwegian Center for Taxation.
- Skatteetaten. (2015a). *Utland - unngåelse av dobbeltbeskatning*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/Lignings-ABC/Kapitler/U/?mainchapter=75425>. [23. september 2015].
- Skatteetaten. (2015b) *Fritaksmetoden*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Handboker/Lignings-ABC/Kapitler/F/?mainchapter=102871>. [24. september 2015].
- Skatteetaten. (2014). *Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.skatteetaten.no/fatca>.
- Sylte, Turid (2014). Starbucks Betalte Ikke Skatt - Ble Presset Av Aktivister. *Vårt land*. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.vl.no/2.615/starbucks-betalte-ikke-skatt-ble-presset-av-aktivister-1.91772>. [Lest: 14. november 2015].
- Tax Justice Network, Norge, og Changemaker. (2012). *Skjult : et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold*. [Internett]. Tilgjengelig fra: http://bibsysprimo.hosted.exlibrisgroup.com/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?vid=BIBSYS&search_scope=default_scope&docId=BIBSYS_ILS123656222&fn=permalink.
- TaxHavens.biz. (2011). Tax Haven Luxembourg. [Internett] Tilgjengelig fra: http://www.taxhavens.biz/european_tax_havens/tax_haven_luxembourg/.

- Tax Justice Network. (2015). *Financial Secrecy Index - 2015 Results*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2015-results>. [Lest: 24. november 2015].
- Tax Justice Network Norge. (2011). *Guide til Hemmeligholdsindeksen*. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://taxjustice.no/ressurser/guide-til-hemmeligholdsindeksen-2011>. [Lest: 2. desember 2015]
- Tropina, Julia, og Møen, Jarle. (2012) *Overskuddsflytting inn eller ut av Norge?* [Internett] Tilgjengelig fra: <https://www.nhh.no/Files/Filer/institutter/sam/Samfunnsok%20Debatt/2012/28.pdf>.
- Wangen, Ståle, og Lars Walby. (2015) *BEPS - anbefalingene og virkninger i Norge* [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.pwc.no/no/nyheter/skatt/beps-anbefalingene-og-virkninger-i-norge.pdf>. [Lest: 15. desember 2015].
- Wayne, Leslie, Kelly Carr, Marina Walker, Guevara Mar Cabra, and Michael Hudson. (2014) *Leaked Documents Expose Global Companies' Secret Tax Deals in Luxembourg*. Washington DC: International Consortium of Investigative Journalists. [Internett] Tilgjengelig fra: <http://www.icij.org/project/luxembourg-leaks/leaked-documents-expose-global-companies-secret-tax-deals-luxembourg>. [Lest: 8. november 2015].